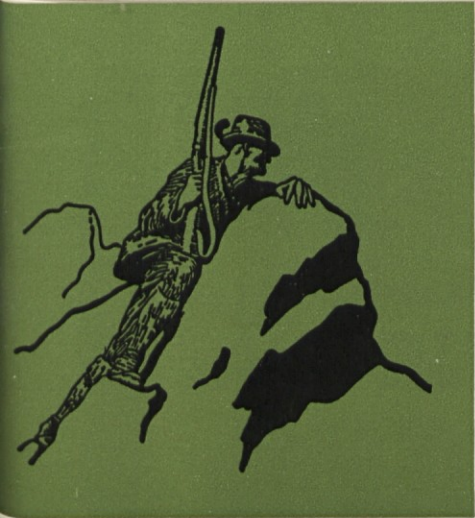

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

September 1972 **6**

MALI OGLASI

Prepariram po najnovejši metodi vse vrste divjadi, ptice in sesavce, ter montiram trofeje. Zaščitene živali ne sprejemam v delo. Dr. Ivan Černjak, Pod topoli 49, 61000 Ljubljana, tel. (061)-63-186.

Prodajam kdl. ptičarje, stare po dva in pol meseca, vpisani v JRP, oče in mati s prav dobro oceno. Ivan Petovar, Stanovno 27, 62259 Ivanjokovci.

Prodajam resastega istrskega goniča, 4 mesece starega. Psiček je iz legla prav dobre pisce in odličnega psa v delu in lepoti. Mirko Kotnik, Imovica 8, 61225 Lukovica.

Prodajam nemškega kratkodlakega ptičarja, starega 13 mesecev, rjave barve, šolanega, z rodovnikom. Cena 1500 din. Štefan Tišler, Partizanska 95, 69220 Lendava, Prekmurje.

Lovska družina Smuk-Semič razpisuje prosto delovno mesto poklicnega lovskega čuvaja. Kandidati morajo obvezno imeti lovskočuvajski izpit. Plača po dogovoru, stanovanje preskrbi LD. Pismene prijave pošljite do 1. oktobra 1972 na: Lovska družina Smuk, 68333 Semič.

Prodajam 6 dalmatincev, poleženih 22. jul. t. l. Jože Boldan, Cankarjeva 7, 61330 Kočevje.

Prodajam dobro ohranjeno polrisanico 16 × 9,3 mm, cena po dogovoru. Ciril Kos, Dražgoše 51, 64228 Železniki.

Kupim psico, kdl. istrski gonič, do 3 let staro, z odlično oceno. Ponudbe z opisom in ceno na: Ivan Pavičič, 55253 Brodski Stupnik 26.

Odkupujemo osirotelo srnjad. LD Polhov Gradec, Srečko Božnar, 61355 Polhov Gradec.

Prodajam novo trocevko Suhl, 16-16-7 × 65 R, z daljnogledom. Jernej Kozamernik, Milčinskega 67, 61000 Ljubljana.

Živo uharico kupim. Ivan Caf, Ob Dravi 1, 62000 Maribor.

Zatekel se je k meni nemški kdl. ptičar, 21. 7. t. l., star 5-7 let, rjav, sivkaste glave in nog. Franc Krivec, Rogozniška 24, Ptuj.

Preizkušnja ptičarjev LZ Maribor 22. oktobra!

Lastnike in vodnike psov ptičarjev obveščamo, da bo jesenska preizkušnja vseh vrst ptičarjev v nedeljo, 22. okt. t. l. in ne 15. okt. t. l., kakor smo objavili v planu kinoloških prireditev v Lovcu št. 12/1972. Zbor ob 8. uri pri lovski koči v Staršah.

LZ Maribor
kinološka komisija

TRGOVINA LOVSKEGA OROŽJA

GIANNELLA

TRST

Via C. Battisti 8 (blizu Stande)

Via B. Cellini 2 (blizu železniške postaje)

Velika izbira artiklov za lov, ribolov, podvodni šport in podobno

Orožje znamk Beretta, Franchi, Breda, Zoli in Bernardelli

Strelnski troboj reprezentanc

KOROŠKE - TRSTA - SLOVENIJE

10. septembra 1972, od 8. ure dalje, na strelišču Lovske zveze Prekmurje, MURSKA SOBOTA

Tekmovanje ekip in posameznikov. Častne in praktične nagrade. Trening 9. septembra od 8. do 17. ure.

Vabljeni tudi gledalci!

Lovska zveza Slovenije
Lovska zveza Prekmurje

RAZPIS

ZA NAJBOLJŠO FOTOGRAFIJO Z UPORABNOSTNE TEKME PSOV PTIČARJEV

15., 16., 17. sept. 1972 v lovišču »Fazan«, Beltinci.

Nagradili bomo 5 najboljših fotografij, 20 odkupili. Fotografije bo ocenila posebna žirija. Najboljše fotografije bomo tudi objavili in razstavili. Rok za dostavo fotografij kakor vse ostalo bomo sporočili na tekmi.

Fotografi in lovci fotoamaterji iskreno vabljeni!

Lovska zveza Prekmurje
Murska Sobota

Lovske družine in gojitvena lovišča!

Prosimo, da TAKOJ naročite

kameno sol

a najkasneje do konca oktobra.

Navedite točen naslov prevzemnika in njegovo železniško postajo, ker avtobusi neradi prevzemajo pošiljke soli.

Za lovske organizacije, ki nam oddajajo uplenjeno divjad, posebnosti pri nabavi soli in lovskih potrebščin.

Lovska zadruga za Slovenijo
LOVEC
Ljubljana, Gosposvetska 12

LOVEC

glasilo Lovske zveze Slovenije

LV. letnik

št. 6

september-kimavec 1972

Vsebina

Feri Poredoš

Težke posledice poplav v Prekmurju	162
Jugoslovanske in druge trofeje na mednarodnih razstavah 1964–1971	163
Deset odgovorov predsednika pripravljalnega odbora Pavla Pečariča	166
Gospodarjenje z gamsi na Idrijskem	167
Smo spet »bogatejši« za novo vrsto divjadi?	169
Na tekmi za mednarodnega prvaka na Madžarskem	170
Lovčeva hči – VI.	172
Alpski svizec	175
Po svizce v Aosto – Francè Cvenkel	178
Simpozij v Beogradu – Ing. A. Černe	183
Jelenjad v Karavankah ne bo le legenda! – F. Eržen	183
Moja srečanja z medvedi – V. Pleničar	185
	186

Venčeslav Straus
Ing. Miha Adamič
Stanko Kokalj-Janez
Tone Svetina
Janez Kozina
Po lovskem svetu:
Lovski oprtnik:

Fotoamater:
Mladi pišejo
Lovska organizacija:

Za naslov prvakov Lovske zveze Slovenije v letu 1972 – J. Saksida	186
S seje sveta ZLD Ljubljana 1. 7. 1972	188
Jubilanti	189
Umrli	189
Lovska kinologija	190
Šaljive	192

Vode prekmurskih potokov in rek so preplavile pokrajino

Foto Šabjan

Težke posledice poplav v Prekmurju

Feri Poredoš

Slovensko lovsko javnost želim seznaniti s težkimi posledicami poplav v Prekmurju julija letos. Priказal bi rad razvoj dogodkov vse od 11. julija dalje, ko se je začelo močno deževje. Potoki so naraščali in voda se je že 13. julija zvečer razlila iz Ledave, Kobiljskega in Peskovskega potoka, iz Krke ter številnih drugih manjših potokov, razbremenilni kanal Ledava-Mura pa je bil poln vode do roba. Radio Murska Sobota je ob 8. uri zvečer začel izredne oddaje o preteči nevarnosti. V noči od 13. na 14. julij je voda razbremenilnega kanala na treh mestih prestopila bregove ter zalila manjše predele v Murski Soboti, hkrati pa so prihajala poročila iz lendavskega področja, da

je voda na več mestih prestopila bregove. Najhuje je bilo v Murski Soboti, kjer je voda v kanalu in Ledavi še naprej naraščala, vdrla v mestno kanalizacijo in zalila več kleti. Dne 14. julija je kazalo, da se bo izboljšalo, toda v noči od 14. na 15. julij je pričelo ponovno deževati. Strahovito neurje z izredno močnimi nalivi je zajelo celotno Prekmurje, v zgodnjih jutranjih urah se je voda iz večine potokov ponovno razlila in to bolj kot kdajkoli prej. Kraji ob Ledavi so doživljali najhujše trenutke v zadnjih desetletjih. Da bi si lahko predstavljali takratno stanje v Prekmurju, naj navedem, da so meritve v ledavskem dolu med Rogasčevci in Večeslavci pokazale

100 m³ pretoka vode na sekundo, v soboškem razbremenilnem kanalu pa 110 m³ na sekundo. V petrovskem okolišu (Petrovci), kjer je narasla voda v voljerah gojitvenega lovišča »Kompas« pomorila nad 500 jerebic in blizu 5000 fazančkov, je 15. julija dopoldne pritisk vode sicer popustil, vedno huje pa je bilo v nižinskem predelu, kamor je pritiskala voda z Goriškega. Polja proti Nemčavcem in Moravcem so bila popolnoma pod vodo, pri cankovskem pokopališču je voda vdrla čez cesto, polja okrog Krajne in okoliških vasi so bila v hipu pod vodo. V naselju Pušča v neposredni bližini mesta Murska Sobota je 15. julija zjutraj vodno stanje nad 70 cm in prične se evakuacija pre-

bivalstva. Tudi v Predanovcih in Brezovcih evakuirajo nekaj družin oziroma živine. Kakšno je stanje istega dne v Lendavi? Ob pol treh zjutraj splošni alarm. Nad mestom se je utrgal oblak, ki je nagomilil v Lendavo kupe blata. Kritično je tudi v prosenjakovskem koncu, kjer je voda zalila nižje predele. Mura je vedno bolj naraščala, tako so tega dne zvečer namečili višino vode 4,20 m. Ponoči se razmere še poslabšajo, 16. julija zjutraj doseže Mura višino 4,45 m, opoldne že 4,60 m, nato je objavljena mobilizacija prebivalstva nad 16 let v vaseh Melinci, Ižakovci, Dokležovje, Bakovci, Krog, Murski Črnci, Satahovci, Gradišče, Troponci, Tišina in Petanjci. K sreči je deževje 15. julija prenehalo in stanje se je v Poledavju nekoliko umirilo. Slika, ki so jo nudila prekmurska polja, pa je bila obupna. Voda je zalila tisoče hektarjev kmetijskih površin, pšenica na poplavljenih področjih je bila v glavnem uničena, divjad pa žrtev strašnih voda. A Mura je še kar naprej naraščala, 17. julija zjutraj so njene vode dosegle najvišjo gladino v tem stoletju, 4,80 m! Tedaj je bilo najhuje v okolici Sodišinec, kjer je resno grozil potok Kučnica. Na tisoče mobiliziranih prebivalcev je skupaj z enotami JLA in civilne zaščite utrjevalo nasipe od Radgone do Lendave, reševalo ljudi in premoženje. Prekmurje je doživelo eno največjih naravnih katastrof vseh časov.

Po več dneh poplavljanja se je voda vendarle umaknila v svoje struge, pričelo se je ocenjevanje nastale škode ter odstranjevanje posledic. Od skupno 384 evakuiranih družin v Pomurju jih je bilo na področju murskosoboške občine kar 129, v lendavski občini pa 117.

Lovska zveza Prekmurje je že pričela z zbiranjem podatkov o škodi na divjadi. Točnih številk sedaj še ne morem posredovati. Prve cennitve, ki temeljijo na poprečju uple-

njene divjadi v zadnjih letih na poplavljenih področjih, nam kažejo zastrašujoče število, 11 600 kosov izgubljene divjadi. Od skupne lovne površine Prekmurja, ki meri komaj 90 000 ha, je bilo pod vodo nad 32 000 ha oz. 36 % lovne površine 16-ih prizadetih lovskih organizacij. Skoraj v celoti je uničen osnovni stalež divjadi v Poledavju in ob Muri ter s tem močno prizadeta materialna baza prekmurskega lovstva, še posebno, ker bo zelo malo dohodka od tujih lovcev. Prekmurški lovci so tako za svoj zlati jubilej – 50 let slovenskega lovstva onstran Mure – ostali tako rekoč praznih rok.

Upravni odbor prekmurske lovske zveze je o tej katastrofi že razpravljal in ugotovil: Poplave so prizadele najlepša in najbogatejša lovišča. Divjad, ki se je rešila, se dolgo ne bo vrnila iz nepoplavljenih področij. Na poplavljenem ozemlju je zaradi razkrajajoče se poginule divjadi, gnitja poljskih pridelkov in zaudarjajoče vode po kotanjah takšen smrad, da ga žival

ne prenese. Pri srnjadi se bo zanesljivo pojavila metljivost. Potrebna je temeljita revizija lovsko-gospodarskih načrtov (predvsem glede odstrela) ter obvezno vlaganje divjadi v uničena lovišča. Prekmurje je sestavni del SR Slovenije, prekmursko lovstvo pa del slovenskega lovstva. Normalizirati čimprej razmere na poplavljenem področju je cilj prekmurskega gospodarstva, enak cilj imajo prekmurske lovske organizacije. To pa naj se čimprej odrazi v povečanju staleža divjadi na prejšnji nivo. Prekmursko lovstvo v tem težkem trenutku pričakuje pomoč vsega slovenskega lovstva, saj bo le tako zmožno čimprej zaceliti rane. Predsednik Lovske zveze Slovenije Rado Pehaček, ki je obiskal Prekmurje, je zagotovil, da prekmurški lovci v svojih naporih za normalizacijo razmer v opustošenih loviščih ne bodo osamljeni, pač pa deležni pomoči vseh slovenskih lovcev. Isto velja tudi za prizadeta območja ljutomerske, gornjeradgonske in ptujske lovske zveze.

Jugoslovanske in druge trofeje na mednarodnih razstavah 1964–1971

Predsedstvo Lovske zveze Jugoslavije je sklenilo podrobno obdelati gradivo s teh razstav in sprejeti sklepe, potrebne za bodoče delo. Za izvršitev naloge so bili v delovno skupino izbrani:

– Mr. ing. Dušan Bojović, znanstveni sodelavec Inštituta za gozdarstvo in lesno industrijo, Beograd;

– Mr. ing. Jan Brna, vodja sektorja za lovstvo v Lovsko-gozdnem in poljedelskem gospodarstvu »Jelen« v Bilju;

– Mr. ing. Živko Rapaić, vodja

strokovne službe v Zvezi lovskih organizacij BiH, Sarajevo;

– Veljko Varičak, strokovni svetnik Lovske zveze Slovenije, Ljubljana.

Njihova naloga je bila po podatkih v katalogih mednarodnih razstav v Novem Sadu, Torinu in Budimpešti (v razdobju 1964–1971) analizirati kvaliteto trofej v povojni dobi v Jugoslaviji in drugih deželah, katerih klimatski in drugi pogoji so podobni našim.

Iz poročila te skupine povzemamo naslednje:

Slovensko prvenstvo bo obdržal tudi na razstavi v Mariboru, 224,09 točke, uplenil ga je Polde Maček v lovišču Rog – Kočevje l. 1961

Splošne pripombe

Po razstavi v Budimpešti se je največkrat pojavilo vprašanje, kakšen vrstni red zavzema naša dežela po številu in moči trofej. Brez predhodnih analiz in bolj po prvih vtisih so nekateri trdili, da naša dežela v razmerju do določenih vzhodnoevropskih socialističnih dežel zaostaja. Posebna priznanja za viden napredek glede tega so prejeli Madžari in nekatere druge socialistične dežele. Taka mišljenja pa so osnovana zgolj na njihovih ocenah razstave v Budimpešti. Skupina je upoštevala tudi novosadsko in torinsko mednarodno razstavo. Analiza in sklepi so narejeni le na bazi vrhunskih lovskih trofej, nagrajenih z zlato in srebrno medaljo.

Navadni jelen

Za primerjavo smo upoštevali: Madžarsko, Jugoslavijo, Romunijo, ZSSR, ČSSR, Poljsko in Bolgarijo. Po številu zlatih medalj so Madžari na prvem mestu. Po jelenjem rogovju nad 250 točk sta Jugoslavija in Bolgarija na tretjem mestu, pred njima na II. mestu je ZSSR. Konkurenca v vrhunskem jelenjem rogovju (nad 240 točk) je med štirimi deželami: Madžarska, ZSSR, Jugoslavija in Bolgarija. Prvo in drugo mesto zavzema Madžarska; šele na tretjem mestu je bivši svetovni prvak iz Jugoslavije. Jugoslavija je bila po zlatih medaljah od 1955 do 1961 na prvem mestu, pred Madžarsko. Zatim je pa Jugoslavija hitro upadala. Od leta 1962 se število razstavljenih

zlatih medalj Jugoslavije manjša, Madžarske pa naglo večja. Prav tako se večja število zlatih medalj Romunije in Bolgarije, zadnja štiri leta tudi ZSSR in Poljske. Za Jugoslavijo je torej relacija zadnja leta zelo neugodna. To bi si mogli razlagati s hitrim razvojem lovskega turizma v Jugoslaviji od leta 1961 dalje. Od zadnje novosadske razstave je bilo npr. v loviščih »Jelena« uplenjenih 71 trofej za zlato medaljo, od teh pa jih je bilo v Budimpešti le 9. Dokler je organizacija »Jelen« (do leta 1963) razstavljala več trofej za zlato medaljo, je delež Jugoslavije vidno rasel. Če računamo, da so tudi drugi kraji naše dežele razstavljali manj trofej za zlato medaljo, potem število in moč trofej, razstavljenih v Budimpešti, ne daje prave podobe trofejnega odstrela pri nas.

Damjek

Majhno število trofej (izjemno morebiti madžarskih) onemogočajo resnejšo statistično obdelavo. Primat v kvaliteti rogovja damjekov ima nedvomno Madžarska. Jugoslavija je za ČSSR in obema Nemčijama in tudi brez vsake trofeje v zgornji kategoriji.

Madžarska je na obeh razstavah pokazala več zlatih trofej kakor druge dežele skupaj. Ima preko 30 % od skupnih vrhunskih zlatih – čez 200 točk. Jugoslavija z razmerno majhnim fondom te divjadi ima enako število zlatih trofej kakor ČSSR.

Srnjaki

Po številu zlatih medalj Madžarska izredno prednjači, za njo je Jugoslavija, z majhno razliko jo spremlja Poljska, za njo Romunija, ČSSR in DRN. Od leta 1968 posebno hitro napreduje Madžarska, ki upleni na leto po 27 trofej za zlato medaljo. Po številu najmočnejših

trofej, čez 150 točk, je zopet Madžarska prva, s tretjino več kakor Romunija, Jugoslavija je zadnja, tik za DR Nemčijo. Od desetih najboljših jih ima Madžarska kar pet. V svetovni konkurenci je Jugoslavija na devetem mestu z našim rekorderjem. Od skupnega števila zlatih trofej po vojni nam pripada drugo mesto – takoj za Madžarsko. V konkurenci za zlate medalje po letu 1955 smo na tretjem mestu, takoj za Poljsko. Število prejetih medalj na vsaki razstavi je skoraj enako, medtem ko na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji in ČSSR, delno tudi v DRN, naglo narašča, ker posvečajo tej divjadi mnogo več pozornosti kakor mi.

Muflon

Po številu in kvaliteti te divjadi močno prednjači ČSSR, ki ima med zlatimi tudi svetovnega prvaka. Jugoslavija je po številu in kvaliteti razstavljenih muflonjih rogov za ČSSR in obema Nemčijama, a pred Madžarsko. Vsekakor ČSSR po številu in kvaliteti trofej absolutno prevladuje. Trofeje iz navedenih dežel kažejo viden napredek v številu in kvaliteti te divjadi, medtem ko Jugoslavija le počasi in nezadostno napreduje. Podnebje in vegetacijski pogoji pri nas bolj ustrezajo muflonom kakor pri naših severnih sosedih (kar hkrati pomeni cenejšo zrejo divjadi velike trofejne vrednosti), vendar Jugoslavija v tem pogledu vidno zaostaja. Lovska zveza Jugoslavija bi morala preiti na drugačno lovsko politiko glede muflonov.

Gams

Analiza in sklepi o kvaliteti gamsjih rogljev na svetovni razstavi v Budimpešti so narejeni na podlagi vrhunskih trofej, nagrajenih z zlato ali srebrno medaljo. Primerjali smo trofeje Avstrije, Jugoslavije,

Romunije in Švice. Jugoslavija je bila v Budimpešti po številu zlatih medalj prva, druga Romunija, tretja Švica. Če upoštevamo le roglje gamsov, uplenjenih od 1955 dalje, ki so prejeli zlato ali srebrno medaljo, je situacija za nas še ugodnejša.

Med 10 najmočnejšimi svetovnimi trofeji ni Jugoslavije, ki je šele na 14. mestu. To nas ne moti, ker je izmed 10 trofej 7 starih in so le 3 uplenjene po letu 1955. Vendar se nobeno lovišče v Evropi glede kvalitete trofej ne more meriti z našimi Julijskimi Alpami, kjer jih je bilo od skupno 485, uplenjenih v 15 letih, kar 473 z nad 100 točkami in 12 s preko 115 točkami.

Alpski kozorog

Pri nas kozorog živi le v treh manjših kolonijah, na Begunjščici ob Ljubelju, v Kamniških planinah in zadnji čas v Triglavskem pogorju. Na svetovni razstavi v Budimpešti smo za rogove kozorogov prejeli 6 zlatih medalj, a najmočnejša je po redu šele na 15. mestu. Zaradi skromnega fonda te divjadi sedaj še ne moremo konkurirati

z Italijani, Švico in tudi ne z Avstrijo, ki imajo številčno mnogo bogatejše kolonije.

Divji prašič

Poljska in Romunija sta znatno pred Jugoslavijo, ČSSR in Madžarsko. Za njimi je DRN in ZSSR. Prirastek kvalitetnih trofej je letno pri vseh približno izenačen, le Poljska beleži izreden skok navzgor. Največje število trofej nad 130 točk ima Romunija, za njo Poljska in Jugoslavija, potem ČSSR, Madžarska in ZSSR; DR Nemčija nima v tej kategoriji nobene trofeje.

Izmed 10 najmočnejših povojnih trofej ima Jugoslavija prvo mesto s 142,30 točke in med prvimi desetimi še dve, kakor Poljska.

Medved

Kožuhi medvedov v Budimpešti so bili iz Jugoslavije, Romunije in Mongolije. Jugoslavija 13 zlatih medalj, Romunija 19, Mongolija 1. Romunija ima primat s 4 kožuhi nad 360 točk. Od 10 najboljših svetovnih trofej ima Jugoslavija po redu zadnji dve mesti.

Deset odgovorov predsednika pripravljalnega odbora Pavla Pečariča

Razstava je vedno bliže. Na uredništvo Lovca prihaja vedno več vprašanj o razstavi. Ali je to res prva vseslovenska lovška razstava?

Prva lovška razstava, ki jo je pripravilo Slovensko lovsko društvo (SLD) tretje leto po ustanovitvi, je bil »kranjski oddelek« na Prvi mednarodni lovski razstavi na Dunaju leta 1910.

Od 5. do 14. junija 1937 je bila v Ljubljani tako imenovana Zbirna lovška razstava, ki je bila priprava na mednarodno lovsko razstavo v Berlinu novembra 1937. Odziv za razstavo je bil na splošno skromen, je poročal julijski Lovec 1937, saj je bilo razstavljeno le rogovje 40 jelenov in 800 srnjakov, roglji 230 gamsov in nekaj čekanov. Obsežna in bogata pa je bila Prva

Slovenska lovska razstava, Maribor, od 7. do 15. oktobra 1972

jugoslovanska lovsko-ribiška razstava v Ljubljani od 14. do 24. maja 1955. Na njej so bile razstavljene najboljše trofeje, ki so predstavljale Jugoslavijo na mednarodni lovski razstavi v Düsseldorfu leta 1954.

Razstava v Mariboru je vsekakor prva povojna slovenska razstava, ki bo predstavila lovstvo Socialistične republike Slovenije, torej tudi Slovenskega primorja, ki do osvoboditve ni moglo biti udeleženo na taki prireditvi. Posebnost sedanje Slovenske lovske razstave je tudi v tem, da je dobila strokovno pokroviteljstvo Mednarodnega lovskega sveta (CIC) in da imajo sedanje ocene vrhunskih trofej mednarodno veljavo.

Kje v Mariboru bo razstava in kolikšen bo njen obseg oz. koliko oddelkov bo imela in kaj bo v posameznih oddelkih?

Razstava bo na mariborskem razstavišču. Zajemala bo hali B in C ter ves zunanji prostor. Načrt za

razstavo je naredil arhitekt Tone Šegula. Na zunanjem prostoru bodo lovske naprave kakor krmišča za veliko in malo divjad, preže, solnice, pripomočki za razmnoževanje oz. razplod divjadi ter drugo. Ves objekt bo urejen v naravnem ambientu. V hali B bo vsa velika divjad od jelenjadi, damjekov, muflonov, kozorogov, gamsov, srnjadi itd. Ker ima ta hala 40 m dolgo stopnišče, bo razstavljena divjad prehajala iz gorskega preko hribskega v nižinsko lovišče s fazanom, zajcem, jerebico, prepelico in drugo malo divjadjo. V tej hali je dovolj prostora, zato bo prikazana divjad v čim bolj naravnem okolju. Tu bo zastopan tudi medved, njegovi kožuhi in lobanje. Razstavljena bodo tudi jajca vse pernate divjadi. Vsi preparati in drugi eksponati bodo pojasnjeni z napisi. V tem prostoru bodo lovci in drugi obiskovalci, predvsem pa mladina, lahko spoznali divjad slovenskih lovišč.

Znano je, da bodo razstavljene vse najboljše lovske trofeje. Toda naši lovci dobro vedo, da mora biti sodobni lov predvsem gojitev. Zato jih zanima, če in kaj poučnega bodo lahko videli tudi v tem oziru. Ali bo nazorno prikazan tudi gojitveni odstrel?

Zgornji prostor hale C bo namenjen razvoju lovstva in gojitvi divjadi. Prikazali bomo gojitveni odstrel posameznih vrst divjadi, različne trofeje z dednimi ter mehanskimi poškodbami. Na kraju razstavnega prostora pa bodo vrhunske trofeje kot rezultat uspešne gojitve. Tu bomo prikazali tudi razvoj lovskega orožja od najstarejše do najsodobnejše puške in druge lovske opreme. V posebnem patološkem oddelku bodo prikazane bolezni divjadi, razni zajedavci in njih posledice ter še marsikaj poučnega.

Kako naj se dopolnjujeta gojitev in odstrel male divjadi? Seveda lovce zanima tudi gojitev v naših fazanerijah in jerebičarnah, predvsem pa v

skromnejših pogojih lovskih družin, z manjšimi materialnimi in finančnimi sredstvi. Bo razstava tudi v tem poučna?

Kako naj se dopolnjujeta gojitev in odstrel, bomo skušali prikazati z napravami za razmnoževanje male divjadi in z grafikoni, ki bodo ponazarjali vlaganje divjadi v skorajda prazna lovišča, in kot rezultat povečan stalež ter odstrel. Razstavljene bodo tudi voljere in inkubatorji, primerni za razmnoževanje fazanov in jerebic v pogojih lovske družine.

Važno je tudi varovanje divjadi ob košnji in žetvi. Kako tedaj kar najučinkoviteje zaščititi srnjad, fazane, zajce, jerebice itd.?

Prikazali bomo najsodobnejše naprave za plašenje divjadi pred kosilnicami in voljere, v kakršnih se valijo jajca iz prekošenih gnezd ter zreajo mladiči.

Lovci želijo videti tudi primerke krmilnic oz. krmišč za veliko in malo divjad, kar bi jim bilo v pomoč pri njihovem delu v domačem lovišču. Bo razstava ustregla njihovi želji?

Obiskovalci bodo videli vse gojitvene naprave v lovišču, različne solnice, krmišča vseh vrst, preže in drugo. Vsak si bo lahko najprej ogledal te naprave, nato ga bo pot vodila skozi gozd, kjer bo videl vse vrste divjadi in druge divje živali.

Sodobni lovec naj bi bil varuh divjadi in narave sploh. Ali bo razstava poudarila vlogo lovca kot varuha narave in ga kot takega predstavila tudi javnosti?

Vodilna misel od vsega začetka je bila, ko sem pred letom 1970 – torej pred Evropskim letom varstva narave – dal pobudo za to razstavo, da se lovci predstavimo kot varuhi narave in gojitelji divjadi. Javnost ima namreč o lovstvu in lovcih često nepravilne predstave. Predlagal sem, da se lovci prav v letu varstva narave predstavimo v vlogi, ki jo že vsa po-

Pavel Pečarič, predsednik pripravljalega odbora za razstavo

vojna leta opravljamo. Toda zaradi priprav na svetovno lovsko razstavo v Budimpešti leta 1971 je bila Slovenska lovška razstava preložena na letos. Glavni namen razstave je vsekakor prikazati gojitev divjadi in varstvo narave ter pokazati, koliko skrbi posvečamo in dela opravimo lovci v ta namen. Slovenska lovška razstava naj tudi upraviči sedanjo organizacijsko obliko slovenskega lovstva v naši samoupravni socialistični ureditvi. Razumljivo pa je, da mora razstava pokazati tudi rezultat uspešne gojitve – vrhunske trofeje. Zlatorogova knjižnica bo izdala tudi monografijo trofej, uplenjenih v Sloveniji po letu 1900, kar bo vsekakor pomembna pridobitev tudi za poznejše lovske generacije.

Ne bi bilo napak, če bi predstavili tudi vse pasme lovskih psov. Bo tej želji ustrezno?

Sklenjeno je, da bomo razstavili tudi naše lovske pse, vsaj po dva vsake pasme, da se bodo obiskovalci seznanili tudi z lovskimi štirinožnimi pomočniki.

Razstava ne bo samo za lovce, ampak za širšo javnost. Pojasnili ste, tovariš predsednik, da bo na razstavi veliko poučnega in vzgojnega zlasti za mladino. Ali ne bi bilo umestno priporočiti obisk razstave tudi šolam?

Naša želja je, da bi si čim več šolske mladine ogledalo razstavo. Zato bomo priporočili šolam že v začetku šolskega leta, naj gotovo planirajo obisk te velike prireditve, saj bo za učence in dijake zaradi svoje pestrosti še posebej zanimiva. Vsa šolska mladina bo imela pri vstopnini tudi polovični popust.

Divjad je vedno dragocenejša. S puško jo uplenimo samo enkrat, s fotoaparatom lahko večkrat. Bodo »trofeje« na filmskem traku tudi razstavljene?

Vedno več je lovcev, ki zbirajo svoje trofeje s fotokamero, zato bi bilo napak, če ne bi na razstavišču namenili tudi njim primerne prostora. Že v reviji Lovce

vidimo, koliko nekateri žrtvujejo, da ujamejo to ali ono divjad na filmski trak. Posnetki prosto živčice divjadi pa imajo posebno vrednost še zlasti zato, ker posredujejo sliko tudi tistim, ki divjadi v naravi nimajo priložnosti videti. Kakor je že znano, smo razpisali tudi nagrade za najboljše črno-bele in barvne fotografije.

Cenjeno uredništvo, moji odgovori na zastavljena vprašanja so le približen kašipot na razstavo. Obiskovalci se bodo s podrobnostmi seznanili sami. Naša glavna skrb je, pripraviti to veliko prireditev takó, da bo upravičila pričakovanja tisočev obiskovalcev. Naj ne bi bilo slovenskega lovca, ki si je ne bi ogledal!

Uredništvo

Gospodarjenje z gamsi na Idrijskem

Venčeslav Straus

V gradivu za občni zbor Lovske zveze Slovenije (marec 1971) je navedeno, da je bil v lov. letu 1969/70 na področju LZ Idrija razmeroma velik, najvišji odstrel gamsov – 19,2% od pomladanskega staleža – izmed vseh področnih lovskih zvez in lovskogospodarskih organizacij Slovenije. Za utemeljitev in podkrepitev tako velikega odstrela se poslužimo statističnih podatkov! Pred letom 1962 so vodile evidenco o staležu gamsov le tri LD: Krekovše, Idrija in Spodnja Idrija, 1963. leta se je pridružila še LD Otavnik, 1964. leta so se gamsi naselili tudi v lovišče LD Porezen-Cerkno in leta 1965 sta začeli voditi evidenco o staležu gamsov tudi LD Javornik in LD Dole.

Leta 1955 je znašal dejanski pomladanski stalež 61 gamsov obeh spolov, leta 1965 192 gamsov obeh spolov, leta 1970 pa 265. V obdobju 1955 do 1964 je znašal poprečni letni odstrel 10,8 živali ali 9,2% poprečnega poletnega staleža, izgube pa poprečno 4,7 živali letno ali 3,2% poletnega staleža.

Leta 1970 se je pomladanski stalež dvignil na 265 živali (124 kozlov,

141 koz). Če pomladanskemu staležu prištejemo 50% prirastka, ki je pri nas po vsej verjetnosti okrog 60% pomladanskega staleža koz, znaša poletni stalež $265 + 70 = 335$ živali. Izgube pa so od 1965/66 do 1970/71, to je v šestih lovskih letih, znašale 26 ali letno 4,3 živali, to je 1,9% poprečnega letnega pomladanskega staleža.

Vsi lovci, razen redkih izjem, smo za to, da varujemo, negujemo in gojimo to plemenito parkljasto divjad, vendar ne bomo mogli dopuščati, da se bo stalež stalno povečeval, kar ni niti z biološkega niti z lovsko-gospodarskega stališča upravičeno.

Pri nas se že nekaj let pojavljajo gamsi na kmetijskih površinah, na travnikih (poredkoma tudi na nji-

Podatki v članku so specifični le za ozko področje LZ Idrija in delno ZLD Gorica zaradi naravnih pogojev, za katere je zlasti značilna majhna nadmorska višina in izredno ugodne vremenske razmere. Navedene številke niso merilo za druge, zlasti ne za alpske predele.

Gospodarska komisija LZS

Gamsovka z nekaj dni starim mladičem

Foto J. Lavtižar

vah), na pašnikih v bližini človeških bivališč. Zaradi prevelike gostote zapušča višek prirastka svoja naravna stanišča in si išče nov življenjski prostor. Gamsi so se naselili tudi v take predele, kjer jih nikdar ni bilo in se tudi najstarejši lovci oz. ljudje ne spominjajo, da bi bil v teh predelih odstreljen kak gams. V zimi 1970/71 se je en tropič zadrževal v neposredni bližini mestnega pokopališča, ki je oddaljen od središča mesta Idrije le 1 km, drugi tropič pa v Lešniku, ki je še bliže mestu. To ni njihov naravni prostor. Večina gamskih predelov, z izjemo Porezna, pripada kraški gozdni združbi jelke in bukve s številnimi variantami, ki imajo zelo bogat grmovni in pritalni rastlinski sloj. Na teh rastiščih so prehrambene razmere ugodnejše, kakor jih ima alpski gams.

Če bomo dopuščali, da bo stalež stalno naraščal, kot se je pomladanski stalež 265 živali v letu 1970/71 približal bonitiranemu staležu 297 živali, poletni stalež 335 gamsov pa presegel bonitirani stalež, bo dejanska gostota presegala bonitirano gostoto (3,2 živali na 100 ha). Z naselitvijo neustreznih naravnih stanišč v bližini človekovih bivališč bo še večja nevarnost in možnost nastanka raznih gamskih bolezni. Janez Čop, predstojnik odseka za lovstvo IGLGS, je pri instrukcijah za bonitiranje 1968. leta dejal, da znaša letni odstrel 10–18 % pomladanskega staleža. Pokojni dr. Bogdan Kurbus je v

članku Osnove gojitve in odstrela gamsov in jelenjadi, Lovec 1955/56, stran 212, trdil, da znaša odstrel gamsov 15–25 %, najpogosteje pa 19 % pomlad. staleža, pri čemer pa je seveda všteti tudi pogin. Če našemu poprečnemu letnemu odstrelu 17,5 % od pomladanskega staleža v obdobju 1965/66 do 1970/71 prištejemo poprečno letno izgubo 1,9 %, ni to velika prekoračitev, saj po Kurbusu presega le za 0,4 % gornjo mejo dopustnega odstrela 19 %. V letu 1969/70 je znašala prekoračitev 5,0 % (22,3 % odstrel + 1,7 % pogin = 24 %), v letu 1970/71 pa 2,1 % (19,2 % odstrel + 1,9 % pogin = 21,1 %), kar opravičuje naraščanje staleža z ozirom na posebno ugodne življenjske pogoje gamsov na našem področju.

Gamsi so pri nas že tudi začeli povzročati škodo na mladju iglavcev in plemenitih listavcev z objedanjem popja in mladik, posebno v zimskem času, ko se zbirajo v večje trope in težje pridejo do potrebne hrane. Navadno smo vso storjeno škodo pripisovali srnjadi, šele zadnje čase smo ugotovili, da tudi gams pri tem ni tako nedolžen. V nekaterih mešanih gamskih in srnjih predelih pa že opažamo, kako gams izpodriva srnjad, zato bo kazalo držati gamse le v revirjih, ki so zanje določeni v dolgoročnem lovskogospodarskem načrtu.

Nekateri lovci nasprotujejo odstrelu mladičev oziroma mladih

gamsov in koz, kar je z biološkega vidika zgrešeno. Vse slabo, bolno, šibko itd. mora iz lovišča! V lovišču naj ostane res najboljši. Toda nekateri lovci hočejo z odstrelom v drugo skrajnost. Trdijo, da je dejanski stalež še znatno večji in predlagajo odstrel v višini celotnega letnega prirastka, da se tako prepreči izseljevanje v sosednja lovišča. A naj si napačno misleči člani lovskih organizacij zapomnijo, da je živa divjad družbena lastnina, ne pa last lovskih družin in lovskogospodarskih organizacij.

Zaradi različnih stališč in gledišč, ki smo jih imeli lovci glede odstrelnega načrta za gamse v lov. l. 1970/71, je področna lovska zveza Idrija sklenila organizirati razgovor s predstavniki tistih lovskih družin oziroma lovišč, ki upravljajo s populacijo gamsov na področju Idrijsko-Trnovski gozd-Trebuške stene. Na ta razgovor dne 26. februarja 1972 v Idriji so prišli zastopniki lovskih družin Krekovše, Idrija, Dole ni Javornik iz področne lovske zveze Idrija, zastopnika lovskih družin Trnovski gozd in Trebuša ter predstavnik Zveze lovskih družin Gorica.

Delovni posvet je potrdil že znana dejstva, da se gamsi širijo izven svojega naravnega rajona, saj so se posamezne živali pojavile na Sv. Gori, na Gabrijelu pri Gorici, na Vipavskem v bližini vinogradov, na Modrasovcu, Čavnu, v lovišču Kozja stena, na meji med loviščema Hotedršica in Logatec v predelu Žibrše, dalje na meji med loviščema Rovte in Vrhnika v predelu Podpesek. Prirastek je večji, izgube pa manjše kakor pri gamsih v Alpah. Odstrel naj bi bil okrog 25 % pomladanskega staleža. Glavni zaključek razprave pa je bil: Začeti z izdelavo enotnega dolgoročnega lovskogospodarskega načrta o gospodarjenju z vso populacijo gamsov na področju Idrijsko-Trnovski gozd-Trebuške stene.

Smo spet »bogatejši« za novo vrsto divjadi?!

Miha Adamič

Mogoče se bo kdo izmed bralcev spotaknil ob naslov, vsebina prispevka pa naj pove, če je pravilno izbran. Pisati nameravam o prvih pojavih minka, ki ga sicer poznamo pod krznarskim oziroma nemškim imenom nerc, v okolici Ljubljane, v loviščih barjanskih lovskih družin.

Tega popularnega kožuharja iz rodu povodnih kun ali nork-lutreola že več desetletij gojijo na številnih farmah v ZDA, SZ, Skandinaviji ter v severozahodni in srednji Evropi. Svetovna proizvodnja kožic minkov je v letu 1960 znašala 8 500 000, v letu 1968 pa že prek 25 000 000. V Jugoslaviji so pred približno 10 leti pričeli s farmsko rejo minkov v kombinatu »Jelen-Beograd«, kasneje pa so se je lotili tudi v drugih republikah.

V Sloveniji se s to dejavnostjo v večjem obsegu ukvarja le Agro-kombinat Barje, ki ima farmo v okolici Vnanjih goric na Ljubljanskem barju. Do leta 1971 so minke gojili tudi v podjetju Semesadike-Mengeš, vendar so zaradi stalno prisotnih težav na tovrstnih farmah rejo opustili in živali prodali.

Praktično na vseh takih farmah prihaja do občasnih posamičnih pa tudi množičnih pobegov minkov. Da se pobegle živali v prostosti dobro znajdejo, se lahko prepričamo v evropski lovski literaturi, ki minka vse pogostejše navaja kot pomembnega škodljivca v loviščih s pernato divjadjo. Vidimo torej, da ti pobegi s farm povzročajo poleg finančnih izgub za rejce tudi več drugih nevšečnosti. Tako npr. v Veliki Britaniji od 1. januarja 1963 ni mogoče osnovati farme minkov brez predhodne odobritve ministrstva za kmetijstvo, ribolov in prehrano. Uslužbenci ministrstva pred izdajo takega dovoljenja skrbno preverijo lokacijo in predvidene varnostne ukrepe na bodoči farmi.

Vzroki za pobege živali s farm so kaj različni: od nepazljivosti oziroma malomarnosti osebja, dotra-

janosti ali nepravilne konstrukcije kletk pa celo do človeške zlobe, maščevalnih nagibov itd. Pobegi minkov s farm so torej splošno znan pojav, za katerega ne kaže vedno dolžiti le upravo ali lastnika farme. Očitno tudi farma na Barju ni nobena izjema glede pobegov. Že dalj časa je v barjanskih LD slišati o temnorjavih ali črnih, dihurju podobnih živalih, katere lovci in nelovci često vidijo ob Ljubljanci in njenih barjanskih pritokih, nekaj pa so jih že uplenili. Po podatkih, ki mi jih je posredoval preparator lovskega oddelka TMS v Bistri in odličen poznavalec barjanskih lovišč Ivan Šepul, je zaenkrat znan odstrel 6 živali. Enega minka (izrazito črno obarvano samico) sem videl prepariranega v Šepulovi delavnici v Bistri. Ta preparirana žival verjetno izvira že iz generacije v naravi poleženih minkov, o čemer govori velikost in kakovost kožuha; v obojem namreč zaostaja za farmsko vzgojenimi živalmi.

Možno, da je bilo poleg teh šestih znanih uplenjenih še več teh živali, vendar o tem nimam podatkov.

Torej so se minki v neugotovljenem številu (farme o pobegih ne dajejo nobenih izjav) pojavili na južnem in jugozahodnem koncu Ljubljanskega barja, kjer so se očitno uspešno znašli v novih življenjskih razmerah.

Mink (*Mustela vison*) je edini ameriški predstavnik iz rodu povodnih kun. Tudi Evropa ima le enega zastopnika tega rodu, danes že izredno redko norko (*Mustela lutreola*). Minkovo prirodno nahajališče je izključno Severna Amerika. O njegovi izredno visoki stopnji prilagodljivosti različnemu okolju (ekološka amplituda) priča to, da je v domovini razširjen od severnih pokrajin Kanade do subtropskih gozdov na jugu ZDA. Dolg je (brez repa) 38–44 cm, nekako toliko kot dihur, kateremu je (razen v barvi) precej podoben. Pokrit je z gostim sijajnim kožuhom enotne temno

Mink – *Mustela vison* – prihaja iz vode

orehove barve z belo liso na podbradku. Na farmah so z dolgoletnimi selekcijami vzgojili minke izredno pestrih barv, od skoraj snežno belih do povsem črnih.

Pari se enkrat letno, od srede zime do pozne pomladi. Nosečnost v naravi traja 39–76 dni; samice, ki so oplojene kasneje spomladi, nosijo krajši čas. Navadno povrže 3–4 mladiče (na farmah do dvakrat toliko), ki so še nekaj dni po rojstvu popolnoma neobgleni in slepi ter zelo občutljivi za temperaturne spremembe. Do 5 tednov starosti se hranijo izključno z materinim mlekom, kasneje pa postopoma preidejo na mesno hrano. Skupaj s starši ostanejo do poznega poletja, ko se družina razide in si mladiči poiščejo svoje lovske revirje s površino nekaj km² (velikost revirja še ni točno ugotovljena).

Veslasti prednji nogi z nakazano plavalno mrenico med prsti dokazujejo, da je minkovo najljubše bivališče bližina tekočih voda, jezer in celo morja. Za stanovanje si izbere votel štor, razpoko med kamenjem, zelo rad pa se naseli v prazen pižmovkin kotel. Če je kotel naseljen, ga mink izprazni tako, da stanovalce enostavno pomori. Vitko, od strani nekoliko stisnjeno telo mu omogoča izredno gibčnost na suhem in v vodi. Po naravi je izredno krvoločna živalca. Žre vse od rib, mehkužcev, dvoživk, ptičjih jajc in manjših štirinožnih živali, najhuje pa gospodari med poljsko in vodno perjadjo. Večina te perjadi namreč gnezdi na tleh in je tako med gnezdenjem izpostavljena minkovim napadom. V Veliki Britaniji (kjer so se pobegle živali v naravi zelo razmnožile) povzročajo veliko škodo med valečimi fazankami, na Islandu pa uprizarjajo prave pokole v kolonijah valečih vodnih ptičev. Na kokošjih farmah se mink obnaša podobno kot njegov evropski kunji bratranec dihur.

Seveda bi bilo nespametno, če bi sedaj pričeli barjanski lovci in

ribiči za postopno izginjanje nekaterih vrst divjadi in rib dolžiti izključno minka. Tudi druga skrajnost, tj. popolna brezbržnost do teh prvih pojavov na Barju, bi bila prav tako nespametna (na to nas opozarjajo skandinavske in zahodnoevropske izkušnje). Zato priporočam barjanskim lovcem in ribičem, da svoja zapažanja in morebitne odstrele javljajo tovarišu Šepulu v Bistro, ker bo le na podlagi takih obvestil mogoče oceniti obseg in dinamiko minkove populacije na Ljubljanskem barju. Opozoriti je treba, da je slabo zadeta oziroma obstreljena žival v bližini vode za lovca navadno izgubljena. Razen s puško lovimo minka najuspešneje s pastmi. Obnesejo se lesene pasti na zapah in zibno desko (glej novi Slovenski lovski priročnik!). Pasti nastavljamo tik nad vodno gladino, ob vходу v rov, na stečino itd. Minkovo sled spoznamo po tem, da sta odtisa

zadnjih nog v primerjavi s prednjima mnogo daljša, ker se mink pri hoji opira na celo stopalo zadnjih nog. Kot vabo v pasteh uporabljamo ribe, manjše ptiče in drobovino. Krzno potomcev s farm pobeglih živali nima take cene kot krzno farmskih živali.

Med pisanjem tega sestavka sem zvedel, da je bila januarja letos likvidirana tudi farma Agrokombinata Barje pri Vnanjih goricah in tam minkov ne gojijo več. Toda sledovi so zanesljivo ostali. Upajmo, da brez hujših posledic za lovišča.

Viri:

Eley Game Advisory Service: Enemies of Game (booklet 16, 17)

Ivan. T. Sanderson: The Continent we live on (New York 1970)

Ivan. T. Sanderson: Sesalci (Ljubljana 1967)

Encyclopedia Britannica (zvezek 9, 15), Book of the Year 1968, 1969

Slovenski lovski priročnik (Ljubljana 1971)

Na tekmi za mednarodnega prvaka na Madžarskem

(Ob obletnici svetovne lovske razstave septembra 1971 v Budimpešti)

Stanko Kokalj-Janez

Priznati moramo, da je bila vsa Madžarska skrbno in edinstveno pripravljena. Vse je bilo v stilu te veličastne prireditve, toda ta dežela se tokrat ni predstavila samo kot odličen organizator v celoti, temveč tudi kot velesila s kvalitetnim in velikim staležem divjadi. Po statističnih podatkih je na Madžarskem 29 000 jelenjadi, 2000 lopatarjev, 100 000 srnjadi, 2500 muflonov in 10 000 divjih prašičev. Da bogatih lovišč z malo divjadjo ne omenjam! Gojitev div-

jadi je ozko povezana s planskim državnim gospodarstvom in v zadnjem času prav dobro organiziran lovski turizem prinaša Madžarom izdatne devize. Vendar ne dovolijo izvoziti uplenjenih vrhunskih trofejev, ampak izdelajo le plastične kopije originalnih trofejev. Vrhunske trofeje predstavljajo narodno bogastvo ter jih čuvajo v nacionalnem lovskem muzeju.

Kot osebni gost dipl. ing. Šipoša Bele in gen. dir. madžarskega nacionalnega parka in lovišča »Poliš

erdö» dr. Madaša Laszla sem bil povabljen na lov na divje prašiče in na mednarodno preizkušnjo psov krvosledcev. Preko slovenskega glasila »Lovec« se še enkrat zahvaljujem dr. Madašu Laszlu za edinstveno priložnost, da sem si lahko ogledal lovišče, lovske naprave in prisostvoval mednarodni tekmi barvarjev. Lovišče »Piliš« meri 30 000 ha, s staležem ca. 2000 jelenjadi, 700 muflonov, in 700 prašičev. Lovišče je bogato tudi s srnjadjo, ki pa z ozirom na naraščajoče število jelenjadi, muflonov ter divjih prašičev nazaduje. Menijo, da je že sedaj ca. 700 jelenov preveč ter jih bodo v prihodnje morali odstreliti.

V tem obćudovanja vrednem lovišču je bila v okviru svetovne lovske razstave tudi mednarodna tekma psov krvosledcev za CACIT. Na žalost sem bil na tako veliki in mednarodno pomembni tekmi edini Jugoslovan in to kot gost brez psa. Tekmo je osebno vodil dr. Madaš Laszlo. Zastopane so bile skoraj vse evropske države, posebno moćno pa obe Nemćiji, Avstrija, Madžarska, Češka in Poljska. Sredi lovišća so se zbrali poklicni lovci že ob štirih zjutraj, od koder so bili razporejeni po revirjih, kjer so prvi dan tekme zastrelili devet kosov jelenske divjadi. Po odhodu lovcev, vsak je bil opremljen s Toki-Voki, se je praktićno začela tudi tekma. V centru Piliš je bila organizirana stalna radijska zveza, katero je organizirala madžarska vodna skupnost, ki odlićno sodeluje z lovstvom. Vodovje Donave, Tise in Drave velikokrat poplavi lovišća in v takih primerih prav vodna skupnost s svojimi enotami in organizacijo pomaga pri reševanju divjadi. Tu v centru je imel ćlovek obćutek, ko da sedi v kakem vojaškem štabu, saj so se nenehoma oglašali radijski signali. Po odhodu lovcev ob štirih zjutraj so začeli voditi delovno karto, na kateri so bili oznaćeni vsi rajoni lovcev, ki so preko zvez javljali o zastrelit-

Hanoveranski krvosledec obľajava najdeni plen

Jurij Mikuletić

vah. Vodja centra je v delovno karto vrisaval nastrele s toćnimi podatki in ćasom zastrelitve. Tu v središču je bil tudi odlićno založen bife, poskrbljeno je bilo celo za pošto z izredno lepimi lovskimi slikami in posebnimi znamkami, izdanimi ob lovski razstavi; posebna poslastica za filateliste, saj so jih žigosali tudi s posebnim spominskim žigom na razstavo.

Ćas je hitro tekkel v prijetnem razgovoru. Priblićala se je osma ura zjutraj, ko je bila zastreljena zadnja ųival in nastrel oznaćen na karti specialki. Z zadovoljstvom je dr. Madaš ugotovil, da gre na preizkušnjo lahko 9 krvosledcev. Zastopana je bila samo pasma hanoverancev in bavarskih barvarjev. Toćno ob 11. uri je organizator po predhodnem ųrebanju odredil odhod. Za vsakega lovca in psa je bil pripravljen terenski avtomobil, v katerega je sedel vodnik s psom in sodnik, ki je bil prav tako izųreban. Kot gosta so me dodelili sodniku Helmutu Ergottu iz ZR Nemćije in najboljšemu madžarskemu vodniku s psom, ki je bil prvak obeh Nemćij in Madžarske. V našem rajonu je bila ob 6. uri zjutraj zastreljena košuta. Ob prihodu na mesto je vodnik odloųil psa in odšli smo na nastrel, kjer smo ugotovili malenkost krvi.

Jelenjad je bila v glavnem zastreljena v stegno. Sodnik je v toćno registriranem ćasu napovedal, da se tekmovanje začne. Vodnik je psa oprtil na krvosledni jermen. Podobno je bilo tudi na drugih nastrelih in začela se je teųka preizkušnja za mednarodno prvenstvo ali celo tekma svetovnega razreda. Vreme je bilo zelo suho in rahel veter se je poigralval s prekmalu odpadlim listjem, saj je bila na Madžarskem velika suša. Napovedoval se je sonćen, vroć dan. Torej pogoji za pse izredno teųki. Toda prvak Madžarske in obeh Nemćij je delal zelo dobro. Po priblićno petsto metrih smo ugotovili, da se je zastreljena košuta loćila od tropa in prvikrat legla. Mednarodni sodnik H. Ergott je toćno zapisoval in na pomembnejših mestih z jelenjekom zasekoval na drevju smer. Tudi vodnik je kljub delu s psom lomil veje ter oznaćeval sled. ųe tretjić je košuta vstala in nadaljevala pot. Krvi je bilo ćedalje manj, vroćina pa ćedalje većja. Le tu in tam smo opazili rahlo kapljico krvi. Zasledovanje se je blićalo ųe ćetrtemu kilometru, ko sodnik odredi, naj vodnik sprći psa. Preteklo je nekaj sekund in v oddaljenosti kakih 300 m pes dvigne košuto, jo goni priblićno 500 m in zaustavi ter moćno

oblaja. Šli smo naprej in približno 100 m pred psom odredi sodnik počitek, kjer smo tudi malicali. Moram povedati, da je vsak udeleženec dobil od organizatorja izdatno malico v polivinilasti vrečki. Po desetih minutah se približujemo košuti, ki jo pes zadržuje. Vodnik jo umiri z usmrtilnim strelom in pes ob mrtvi košuti utihne. Vodnik odloži psa ob plenu in vsi se odstranimo, po desetih minutah se približamo psu in košuti. Sodnik je odlomil tri hrastove vejice in jih dal: prvo kot zadnji grižljaj košuti, drugo je dobil vodnik za psa, ki mu jo je zataknil za ovratnik, tretjo pa orošeno s krvjo – strelcu. Še je bilo čestitanja in fotografiranja ob prelepem lovskem doživetju. To poročilo sem napisal predvsem

z namenom, da tudi jaz opozorim na potrebo po šolanih psih za to delo. Takšni psi so nepogrešljivi v loviščih z dlakasto veliko divjadjo. Res je, da za delo po krvnem sledu tudi priučimo brak-jazbečarja, terierja, jazbečarja, istrskega goniča itd., vendar menim, da sta v tej mojstrovini neprekosljiva le hanoveranec in bavarski barvar, saj sta specialni pasmi za krvni sled. Ne samo iz lovsko-etičnega, ampak tudi iz lovsko-gospodarskega stališča bi bilo koristno, da bi vsaka lov. družina z dlakasto veliko divjadjo v lovišču imela psa, veččega dela po krvnem sledu. Divjad je vedno več vredna. Koliko obstreljene divjadi pa nekoristno pogine v škodo blagajn lovskih družin!

Lovčeva hči

Tone Svetina – ilustriral Štefan Planinc

VI.

Pol ure sta se mučila in gazila sneg, preden sta obšla peči, ki so jima ovirale spust. Na nastrelu je Jozelj strokovnjaško ogledal sledove in mesto, kamor je udarila krogla. »Niti dlake mu niste posneli, zdravo kožo je odnesel, malo čez ste streljali.«

Potem sta se počasi spustila v globel in se namenila proti koči. Na zasneženih stenah so se začele risati prve sence, v nebo kipeča belina pa je pordela.

Ko se je iz kože pokadilo in je prijetna toplota vračala lovcema dobro voljo, je izza ogradov pokukal ščip in osvetlil s srebrno svetlobo priostrene vrhove vršakov.

Precej dolgo v noč sta se lovca grela ob ognju, potem pa je Herman omagal, začinkal in zadremal. Jozelj je vlekel pipo, nalagal po-

lena in razmišljal. Hermana je nehote primerjal z Boštjanom: kakšni so mestni ljudje, je mislil, ko je ogledoval njegovo mehko, negovano roko, Boštjan, to ti je druge sorte ptič, čeprav je berač. Ko sta naslednje jutro krenila, je bilo sonce že visoko. »Danes greva pod Odlom, tam gamsi še ne vedo za naju.« Uro in pol sta gazila skozi redek gozd. Sledila sta gamse, pa tudi lisica in druge živali so pred njima odvijale svoje štrene.

»Tole je kuna, gospod, glejte, kakšne skoke je delala, tamle je veverica,« je razlagal Jozelj nemo govorico prirode.

Na planini Razpotje se je odprla goličava. Stanovi, razmetani po kontasti strmali, so samevali. Niti sledu o človeku. Planina, ki je bila v poletnih dneh vsa živa zvončkanja pasoce se drobnice in pe-

smi pastiric, je bila tiha; lesketala se je v prosojnem novembrskem soncu. Planjava je bila preprežena s sledovi planinskih zajcev.

»Ali vidite, koliko jih je! Ali ste že videli planinskega zajca?«

»Ne, nisem,« je odgovoril Herman.

»Bel je kakor sneg, lep je!«

Pod vrhom planine, kjer se je začelo ruševje, sta naletela na svež zajčji sled. Počasi sta šla po njem.

»Lejte no, kljuko je naredil! Ta pa ne bo daleč, najbrž je nekje v rušju,« je menil Jozelj.

»Za njim stopite,« je nadaljeval in se postavil na vzpetino ter pripravil puško.

Herman je šel po sledu do ruševja. Ko je udaril s palico po grmu, je prhnil izpod njega snežnobeli zajec; z velikimi skoki je skušal uteči, toda Jozelj je ustrelil. Zajec se je prekopicnil in obležal; kaplje krvi so orosile sneg.

»Poglejte ga!« je potresel dolgo uhca pred Hermanom.

Herman ga je pobožal po svilnatem belem kožuščku, potem sta ga dala v nahrbtnik in nadaljevala pot. Krenila sta na lovsko stezo, ki je prečkala plazovito pobočje. Bilo je okoli poldneva, ko sta zalezla prvi trop.

»Poglejte ga, tistegale, ki se je pravkar pognal za kozo. Dober kozel je, tega bo treba pomeriti. Glejte ga, zdaj je pod pečjo, kar čedne roglje ima!«

Jozelj je pripravil nahrbtnik, medtem pa se je trop pomešal. Ker Herman ni znal ločiti kozla od koze, že ni več vedel, o katerem gamsu je Jozelj govoril.

»Poglejte, sedaj je tretji od desne. Ali vidite srpaste roglje?«

»Sedaj ga vidim,« je odgovoril Herman.

»Kar streljajte!«

Herman se je spet nerodno motovil in gamsi so se spet premaknili.

»Pa ga vendar ne bo zamenjal,« je zaskrbelo lovca. »Pazite, sedaj je zgoraj!«

Votel pok je presekala tišino in se zahahljal v pečeh. Po strelu je

eden zgornjih gamsov odskočil, skrivil hrbet in nakazal, da je zadet. Trop jo je udril čez greben. »Zadeli ste!«

»Zadet!« je kriknil Herman in oči so se mu zasvetile.

Spustila sta se na nastrel, našla nekaj krvi, končke raztrganih jeter in precej dlake.

»V mehko je zadet, v mehko,« je sam pri sebi momljal Jozelj in ogledoval sled.

Ko sta šla po dveh urah čakanja po krvnem sledu, se je sonce spuščalo že proti goram. Sled ju je vodil preko grebena in se izgubil v skalovju, poraslem z ruševjem. Tu so se sledovi tropa in sled zadete živali ločili. Ko je Jozelj videl, da se je krvnemu sledu pridružil še nov sled, si je bil popolnoma na jasnem.

»Prekleti bedak, ubil mi je najlepšo kozo v tropu,« se je jezil, ker ni vedel, kaj bi ukrenil.

Sled je vodil pod pečmi, potem pa se je ranjena žival spustila po izredno strmem plazišču. Jozlju je zasijal žarek upanja. »Morda pa je le ne bova dobila,« je premišljal, ko je šel preko zelo strmega snežišča in stopil v pečevje. Polica, ki se je razširila, pa se je nad prepadom končala v lijakastem, kratkem melišču. Jozelj se je dvignil in zagledal v snegu petdeset metrov pod steno omagano kozo. Od nje je skočil kozliček in prestrašeno gledal v skale, od koder sta se bližala sovražna lovca. Tedaj je koza dvignila glavo in poskušala vstati. Še je bila živa. Počasi se je spustila po strmem melišču proti robu prepada, kozliček pa se je postavil pred njo, kakor bi hotel preprečiti, da ne bi omahnila v grozljivo brezno. Lovca na skali sta molčala. Nikomur ni šla beseda z jezika. Hermanu je grenak občutek pokvaril veselje, da je zadet. Stal je ves osramočen. V srce se mu je zasmilil kozliček, ki ju je čutil, pa vendar matere ni hotel zapustiti. Majhen je bil, črn in očki sta se

mu svetili. Dvigal je uhlja, med katerima je imel za prst visoke rogljičke.

Jozelj je čutil grenko slino.

»Nerodno je, gospod, kadar se na lovu kaj takega pripeti. Zmotili ste se. To se pri gamsih kaj hitro zgodi,« je skušal reševati kočljivi položaj. »Nič ne pomaga!« Dvignil je puško in ustrelil. Kozí je omahnila glava, kozlič pa je še enkrat ovohal mrtvo mater, nato pa pred prihajajočima lovcema odskočil v peč in se umaknil po ozki polici.

Jozelj je imel dovolj opravka, preden je izvelkel kozo iz zasnežene strmine. Potem sta se lovca spustila v dolino in se po robu Zele-nih špic vračala proti koči.

Blizu Martinove peči sta naletela na samotno sled, ki je držala v nepristopne čeri. Stopinje so bile dolge in enakomerne; kazale so, da je hodil tod krepak možakar. Imel je svoja pota. Jozelj se z njim še ni srečal, zdelo pa se mu je, da bi ga poznal, če bi se to zgodilo. Tako pot ni bila prijetna. Dan je zapiral svoje trudno oko, ko sta se vrnila, od koder sta zjutraj podjetno krenila na lov.

Ponoči se je vreme spremenilo. Zjutraj je sicer še nekaj časa sijalo sonce, kmalu pa ga je zagrnil teman oblak.

Jozelj je pred kočjo globoko zajel sapo in si popravil hlače. Z zaskrbljenim obrazom se je oziral po vrhovih.

»Preklete vreme! Nič ne bo z lovom, gospod, še enega nama bo nametlo; v zraku ga čutim. Že ponoči me je noga opozarjala, da zunaj nekaj ni v redu,« je menil, ko se je vrnil v kočjo.

Herman je nevoljen pospravljaj stvari v nahrbtnik in brisal puško: »Mogoče pa le ne bo sile?«

»Bo, bo! Najbolje je, če se pod Skednji nameniva proti domu. Ne rečem, da ne bi kaj srečala.«

Končno se je tudi Herman s predlogom sprijaznil.

Jozelj je zavihal rokava in se lotil pomivanja. Potem je pospravil kočjo, kozo pa obesil v košato smreko, da se ne bi z njo kazala v dolini. Zaječal je zapah in lovca je zakril gozd. Okoli osamele kočje so se že podile megle in ruševi grmi so se kazali iz sivine kot tropi gamsov.

Ura je minila, preden sta prišla do prepadne steze, ki je prečkala pobočje Skednjev. Molčala sta; vsak zase je predel svoje misli. Jozelj je razmišljal o samotni sledi in Boštjanu, Herman pa o Minki. Tedaj se je v megli nad njima nekaj zganilo in že sta zaslišala gamsov žvižg. Na stezo se je pritrkljalo kamenje. Obstala sta, se pritisnila ob skalo in poslušala. »Počakajva, nevarno je!«

Tedaj se je v pečeh spet zganilo in s peklenskim truščem zabobnelo mimo njiju. Kot glava velike skale so v velikih lokih odskakovale od pečevja in tonile v sivino zameglenega brezna. Potem je močan gams prignal svojega tekmeča mimo njiju. Na robu rebra je postal. Daleč je bil in megle so grozile, da ga bodo vsak čas zagrnile. »Ali ga boste, gospod? Toda hitro!« Lovca sta se spogledala. »Ali naj ga jaz, gospod?« je dejal Jozelj, ki je vedel, da bi se Herman nerad vrnil brez gamsa. Vprašujoče in zvito mu je pomežiknil. Herman je brez premišljevanja odgovoril:

»Kar užgite, z mojo puško tako ni nekaj v redu.«

Meglica je že zagrinjala gamsa, ko je izpod peči počilo. Gams se je pognal kvišku, sklonil vrat in padel s stene. Votlo je treščil ob skale, se prekopicnil, odletel v loku na melišče in se strkljal po njem. Potem je negibno obležal. »Takole se strelja,« je pomislil Jozelj in samemu sebi čestital. Ponenosen smehljal mu je zaigral na obrazu. Upehana sta prilezla k mrtvemu gamsu.

»Gospod, na Dunaju bodo veseli vaše trofeje,« se je smejal stari

Votlo je treščil ob skale, se prekopicnil, odletel v loku na melišče...

prevejanec in dvignil glavo z lepimi močnimi roglji. Enajst let sta mu naštela.

V Bukovem hribu, preko katerega sta se vračala, se je na ozki stezi pojavil pred njima človek. Obleden je bil v zakrpan površnik, počrnel od oglja. Pod težko butaro suhljadi je bil skrčen v dve gubi. Na glavi mu je čepela kučma iz tigrastega mačka. Ko je zagledal lovca, je vrgel butaro v sneg in se jima spoštljivo ognil s steze.

»Bog daj dober dan,« ju je pozdravil, njegove zvite, majhne, radovedne oči pa so poželjivo obvisle na gamsu, ki ga je nosil Jozelj.

»Pozdravljen, Nek! Kaj pa spet stikaš tod, saj te bo zapadlo,« mu

je odgovoril Jozelj, se oprl na palico in se malo oddahnil. »Ali si gledal po zankah ali kaj?« Z ostrim pogledom je premeril Neka od nog do glave. Tudi Herman je radovedno motril čudnega moža. »No, nikar se ne šalita. Saj me vidita, reveža. Star sem in onemogel, na smrt mislim, ne pa na lov. V kratkem bom oplel. Slabo vidim, noge me ne ubogajo in samo čakam, kdaj me bo pobrala zima,« je zavrnil Nek Jozljevo namigovanje.

»Kaj sem te že mislil vprašati, Nek? No, zaradi Boštjana. Ali kaj veš, kje se drži? Neke čudne sledove sva videla pod Zelenimi špicami.«

»A za Boštjana vprašate?« se je naredil Nek neumnega. »Njega pa že dolgo nisem videl. Pri ma-

teri je menda, snega čaka, potlej bo pa vozil les,« je trudno zakašljal Nek in se grabil za prsi. »Kar grgra mi v pljučih. Če bi ga imel človek vsaj kozarček!«

»Oho, samogonko bi pil,« se je zasmel Jozelj. »No, pa potegni!« Jozelj je izvlekel stekleničko in mu jo ponudil.

Starec je s tresočo se roko segel po pijači in krepko nagnil. »Stokrat vam hvala, lovci ste pa res dobri ljudje,« se je odkašljaj.

»Nek, kje pa ima Boštjan Volka?« »Kako pravite, slišim že tudi slabo?«

»Volka kje ima, Volka?«

»A Volkuna? Ta je pa pri meni, kočo mi čuva. Ne bojte se, tudi deset metrov ne gre v gozd.«

Lovca sta krenila naprej in izginila za ovinkom, kjer se je steza spustila navzdol. Nek pa je zadel butaro na rame, kot bi bila iz perja, in z lahkimi koraki odbrzel po stezici proti koči.

»Kdo pa je bil stari mož?« je vprašal Herman.

»Stari Jazbec! Malo bi stopila po robu, pa bi videla v kotlini njegovo bajto. Oglje kuha, zdravilne zeli nabira, svedre kuje in nasvete daje ljudem.«

Pred kočjo je Nek vrgel butaro na tla, da se je kar sesula.

»He, he,« je pozdravil Boštjana, »ali si ju videl, jagra?«

»Kakšna jagra?« je vprašal Boštjan.

»I, zgoraj sta me srečala. Jozelj in neka domišljava gosposka grinta. Gamsa sta nesla,« je hitel pripovedovati, obenem pa je odpel zakrpani jopič in izvlekel iz vsake strani konec Boštjanove puške. »Še pijače sta mi dala, he, he, he,« se je krohotal Nek in se moško prestopal okoli ognjišča, da ga je Volkun začudeno ogledoval.

Boštjan se mu je smejal, potem pa sta sedla k mizi in se lotila zvrhane sklede žgancev.

(Se nadaljuje)

Alpski svizec

(Marmota marmota)

Janez Kozina

Svizci spadajo k sesalcem (Mammalia) in redu glodavcev (Rodentia). Če glodavce razdelimo na zajce, veverice in miši, potem svizce prištevamo k zemeljskim vevericam. Svizci so med največjimi glodavci in žive ali pa so živeli po vsej Evropi (srednji), deloma Aziji in Severni Ameriki. Poznamo več vrst svizcev: stépski svizec ali bobak (Marmota bóbak) živi predvsem v vzhodnoevropskih stepah, južnem delu SZ, Tibetu in severni Indiji. Gozdni svizec (Marmota mónox) naseljuje vzhodni del severnoameriških gozdov. ALPSKI SVIZEC, ki je za nas edini zanimiv, pa živi v Alpah, Karpatih, v gorovjih Turkeстана, Altaja in na severovzhodu vse do Kamčatke. Alpski svizec, ki ga zadnje čase naseljujemo v Sloveniji in ki postaja sestavni del naše divjadi, je do pol metra dolg. Visok je le do 20 cm. Tehta od tri do šest kilogramov. Rep je dolg 10–15 cm. Navidezno čokato in neokretno telo je poraslo z gosto, dokaj trdo dlako, ki je na hrbtu blede sive barve z rdečkastim odtenkom. Po glavi je temno rjav do črno rjav, lica so rumenkasto siva, prav tako tudi gobček. Barva dlake na repu je rjavkasto rumeno rdeča, konica repa pa je temno rjava. Vrat ima kratek in močan, lica so kakor napihnjena, uhlji pa majhni, skoraj okrogli in pripravi za življenje pod zemljo. Svizec spi pravo zimsko spanje. Je hribovec, saj živi v gorskih predelih, z nadmorsko višino med 1400 m in 3000 m. Svoje naselbine in kolonije si postavlja na južnih, jugovzhodnih ali jugozahodnih pobočjih. Izogiba se severnih strani gora. Ljubi stanišča, kjer se naglo izmenjujejo travnate površine s peščenimi mesti in večjimi skalami ali celimi skalnatimi bloki, vmes pa raste drobno drevje ali grmičevje. Ne ustreza mu apnenčast ali graniten teren, ker ne more kopati podzemeljskih rogov in kotlov. Ko se na določenem območju svizci dovolj namnože,

nastane kolonija. Velikost kolonije je odvisna od življenjskih pogojev, ki jih nudi narava. Kjer je obilo hrane, dovolj debela plast ruše in zemlje za kopanje rogov ter ugodna lega z veliko miru, se bo svizec z lahkoto naselil in obstal. Svizci iste kolonije se med seboj poznajo. Svizec je silno oprezen in previden, hkrati pa tudi hitro razdražljiv in se oglaš s prodornimi kriki. Sicer je igriv, zvedav in zelo požrešen. Svizec je izreden kopač in to svojo lastnost pridno izkorišča. Ni dneva v poletnem času, da ne bi nekaj kopal, popravljal in spreminjal pod površino zemlje. Pri počasni hoji je opaziti, da se svizec delno plazi, saj se mu zaradi kratkih nog trebuh dotika tal. Dlake ta videz še poveča. Prednji okončini sta dolgi 6–7 cm, zadnji pa 8–10 cm. Na sprednjih nogah ima po 4 prste, ki so zelo močni, gibljivi in opremljeni s kremplji. S prednjimi okončinami si veliko pomaga na paši, pri jemanju hrane. Na zadnjih nogah ima po 5 prstov. Sled ima obliko dveh dokaj vzporednih črt. Pri teku je sposoben narediti 40–60 cm dolg skok.

Svizec z lahkoto in zelo dobro plava. Kljub temu pa prostovoljno nikoli ne gre v vodo. V močnem vetru svizec nerad zapušča zavetje. Za svizca je značilna njegova pokončna drža, ko sede na zadnji nogi in postavi »možica« kakor zajec. To držo uporablja zlasti pri jedi in opazovanju okolice. Če postavi »možica«, hkrati »zažvižga«; to je znak za preplah. Svizec se rad sonči, ima rad toploto, toda opoldanska vročina mu ne godi in gre v senco ali rov. Dež in vlaga mu škodita. V dežju je najraje doma. V bližini vhoda v rov ima svizec izbrano mesto, kjer počiva in se sonči ali opazuje okolico. Navadno je to kamnita plošča. Léže tako, da noge spodviije. Glavo drži pokonci in motri okolico. Kadar se počuti povsem varnega, položi glavo na

sprednji nožici in dela videz globokega spanja, toda oči nikdar ne zapre! Včasih se vleže tudi na bok. Kljub vsej njegovi opreznosti pa ga včasih sovražnik preseneti, preden zgine v rov. Tedaj se z vsemi močmi postavi v bran.

Svizec nosi rep spuščén ali napol dvignjen, drži ga vodoravno ali pokončno, pač odvisno od razpoloženja. Svizci so izredno čiste in redoljubne živali. Iztrebljajo se zunaj rogov zgodaj zjutraj, navadno še pred sončnim vzhodom. Kljub navidezni okornosti je svizec na strmih pobočjih, poraslih s travo ali pokritih s snegom, okreten. Vedno se odloči za bočno prečkanje in tako v cik-cak hoji premaga strmino. Odlično se zna plaziti in dričati.

Spolnost pri svizcu še ni povsem razjasnjena, ker je parjenje praviloma v rovu. Svizčevi mladiči so silno ljubki, zelo igrivi. Pogosto se vzravnaajo, se objamejo s prednjimi nožicami in skušajo nasprotnika vreči na tla ali podse. Pri tem se tudi grizejo, praskajo in vreščijo ter v klopčiču valjajo po tleh. Mladiči kmalu začno kopati rove in dobesedno uživajo pri tem delu. Kopljejo z naglico, da zemlja kar frči naokrog. Z novimi izkopi zasipajo stare, še vedno uporabne prehode. Večkrat je okolica gnezda vsa prekopana, prerita, polna ozkih rogov, ki so jih izkopali mladiči.

Od čutil ima svizec najslabše razvit vid. Mirujoče predmete le težko razlikuje od okolice. Sluh ima boljši. Najboljši pa je voh. Človeka lahko zavoha že na 100 m, če je veter ugoden.

Svizec je velik sladokusec. To je opaziti zlasti pri svizcih v ujetništvu. Zelo radi imajo mleko, ki ga pijejo glasno cmokaje in hkrati predejo od ugodja kakor mačka. Zelo radi imajo tudi sladkarije, obkise in podobno. Zato v naravi obirajo najslajše dele rastlin.

Glas svizcev je najbolj podoben brlizganju oziroma žvižgu. Zvok

je zelo rezek in ga svizci slišijo do 1500 m daleč. Mladiči se oglašajo tiše in tanjše, odrasli rezko in močneje. Sam žvižg ni vedno enak. Vsak različek ima svoj pomen, npr. za nevarnost, strah, jezo, hudo stisko, napadalno razpoloženje itd.

Svizci so zelo družabni, žive v večjih ali manjših skupinah – kolonijah. Ločeno in samotarsko žive le starejši samci in še ti samo poleti. Svizci iz različnih gnezd oziroma kotlov ene kolonije so strpni med seboj. Opaziti je, da se več samcev tudi skupaj sonči, ob nevarnosti pa zbeže vsak v svoj rov. V hudi nevarnosti pa svizec plane v prvo odprtino, ki jo doseže. Velikost kolonije je odvisna od življenjskih pogojev, terena in tudi miru. V taki koloniji vladajo določena družbena pravila. Vsako odstopanje od njih povzroča hudo kri in jezo sostanovalcev. Če pari niso že formirani, se to zgodi spomladi. Skupnost, izredna sloga v nevarnosti in združeni naporji jamčijo svizcem večjo varnost in obstoj. Truplo poginulega svizca odstranijo iz rova in od bližine naselja. Svizci imajo dokaj zamotan način razmnoževanja. Spolna zrelost nastopi šele s tretjim ali celo četrtim letom starosti. Svizec je monogamna žival, torej živi hkrati le z eno samico. Parjenje se vrši v rovu, v drugi polovici aprila in

prve dni maja. V tem času pride do borb med samci – za samice. Izjemno je parjenje tudi zunaj, na prostem. Samica nosi pet tednov. Avstrijski biolog Hans Psenner je določil brejost na 34 dni.

Samica skoti med 20. majem in 10. junijem v kotlu pod zemljo, kjer je pripravila gnezdo, skrbno nastlano s suho steljo. Čas parjenja, kotitev, začetek in konec zimskega spanja – vse to je časovno odvisno tudi od vremenskih in klimatskih pogojev. Lepo in toplo vreme skrajša zimsko spanje in pospeši reprodukcijo. Število mladičev v eni kotitvi je 1 do 7. Navadno 2 ali 3. Mladiči ostanejo s starši več let.

M. Couturier je v jesenskem času pregledoval posamezna gnezda in ugotavljal razmerja starosti med mladiči. Največkrat je našel mladiče zadnje pomladi, stare po pol leta. Starejši mladiči v istem kotlu pa niso bili stari poldrugo leto (lanski), kakor bi pričakovali, temveč poltretje leto, torej predlanski mladiči, manjkali pa so mladiči vmesnega leta. Na podlagi teh dognanj avtor sklepa, da samice koté le vsako drugo leto.

Ob rojstvu so mladiči zelo neobogljeni. Tehtajo približno po 30 gramov. So slepi in goli, sivkasto rožnate barve. Mladiči naglo rastejo in so s 15 dnevi že odlakani in veliki kakor siva podgana.

Kljub temu, da svizec pripada rastlinojedom in je njegov obrok sestavljen v glavnem iz rastlinske hrane, pa ne zamaže hrane živalskega izvora. Poslastica so mu žuželke, črvi, ličinke in bube različnih žuželk. Zato je pravilno, če štejemo svizca k vsejedom.

Svizec se hrani dvakrat dnevno; zgodaj zjutraj in proti večeru. Je izredno ješč, saj v enem obroku pospravi 400–500 g krme, kar znese približno 100 kg na eno žival v eni sezoni, ki je zelo kratka. Žre vse, kar mu pride pod zob, travo, cvetje, bilke, liste, vršičke in poganjke grmičja, vejice, gomolje,

čebulice, korenike, koreninice pa tudi debelejšje veje in korenine se loti.

Požre tudi ptičja jajca in celo ptičje mladiče, če jih doseže. V narodnem parku Gran Paradiso v Italiji so opazili, da so svizci hodili k solnikom, namenjenim kozorogom in gamsom. Svizec ne potrebuje tekoče vode. Zadostuje mu voda, ki jo dobi s svežo zeleno pašo in rosa.

Nerad se oddaljuje od vhoda v rov več kakor 100 metrov. Pase se od sončnega vzhoda do približno 10. ure dopoldan. Sledi daljši počitek na soncu. Opoldan, če je zelo vroče, se pomakne v senco ali v rov. Po tretji uri popoldan se zopet začne pasti. S pašo konča eno uro pred sončnim zahodom.

Sredi septembra začno svizci pripravljati rove za zimsko spanje. Ti so drugje kot poletni. Več svizcev iz več poletnih jam se združi v en zimski kotel, ki je večji in globlji od poletnega. Glavni kotel lahko meri tudi cel kubični meter. Lepo in globoko ga nasteljejo s suho travo. Jeseni, tik pred nastopom zimskega spanja, si svizci izpraznijo črevo. Iztrebki so podobni pasjim in močno neprijetnega vonja. Med spanjem se ne iztrebljajo, razen v začetku. Seč pa izpuščajo po malem ves čas med spanjem.

Svizci imajo izredno globoko zimsko spanje. Ves ta čas ničesar ne jedo. Zato si v jeseni ne pripravijo nobene zaloge hrane. Jeseni so svizci lepo rejeni in telesno dobro pripravljeni na spanje in post, dolg šest mesecev in več. Čas prave aktivnosti je pri svizcih omejen na tri poletne mesece. Dokončno izginejo v rove med 25. septembrom in 5. oktobrom. V letih, ko je jesen dolga in topla, odlože začetek spanja do 20. oktobra.

V zimskem kotlu spi družno različno število svizcev. Našli so starše z mladiči ene ali dveh generacij. Včasih spe skupaj trije ali

Ples svizcev

Foto M. Pegan

dva samca. Zimsko skupino v kotlu lahko sestavljajo mlajše živali. Zgodi se, da star svizec-samotar prezimuje sam v svojem kotlu. Zimsko spanje in otrplost sta tem močnejši, čim hladneje je zunaj. Med spanjem so vse telesne funkcije oslabiljene, komaj zaznavne. Očesne veke so popolnoma zaprte, celo stisnjene in jih le s težavo in nepopolno odpre, če ga vznemirimo. Telo je zvito v klobčič. Če ga s silo zavrnamo, počasi zopet zavzame prvotno lego. Dihanje je tako počasno in plitvo, da je praktično neopazno. Pri hudem mrazu se svizec močno ohladi, saj mu telesna temperatura pade na 7° do $9,5^{\circ}$ C! Tedaj vdihne le 2-krat na minuto. Pri telesni temperaturi 6° C pa vdihne le enkrat v minuti. To je hkrati tudi najnižja telesna temperatura in najredkejše dihanje v času zimskega spanja. Budnemu svizcu udari srce v minuti približno 70-krat. Če rahlo spi, mu pulz pade na 40–60 udarcev v minuti. Pri pravem zimskem spanju pa se srčni utrip spusti celo na 25 udarcev v minuti.

Dalj ko traja zimsko spanje, tem manjša je telesna svizčeva teža. Tkiva se izsušujejo, zmanjša se nji-

hova prostornina, maščobno tkivo pa praktično izgine oziroma se popolnoma porabi za ohranitev najnujnejših telesnih funkcij. M. Couturier je v eni spaln sezoni tehtal štiri svizce in dobil sledeče rezultate:

Odrasel samec je jeseni tehtal 5,34 kg, spomladi, po končanem spanju, pa 1,97 kg.

Drug samec je 23. novembra tehtal 4,56 kg, spomladi pa le 2,42 kg.

Odrasla samica je jeseni tehtala 3,47 kg, 2. maja pa 1,79 kg.

Mladica je tehtala jeseni (22. X.) 1,10 kg, 14. maja pa le 53 dkg. Svizci torej silno shujšajo v času prezimovanja. Zimsko spanje svizcev se večkrat prekine. Vzrok je verjetno dražilni refleks, ki ga povzroča napolnjen sečni mehur, v začetku spanja pa tudi črevo. Zbujanje je neredno, verjetno odvisno tudi od temperature okolja, torej od globine spanja. Število budnih dni v teku zime je različno. Niha med osmimi in tridesetimi dnevi. Ko pride pomlad in se zemlja ogreje, se svizci začno prebujati. Žival oživi, ko njena telesna temperatura doseže 18° C. Takrat srce udarja 80–90 krat na minuto, vdihne pa 15–20 krat v minuti. Veke se počasi

odpro in svizec se začne premikati. Prebujanje je končano v dveh do treh urah.

V času aktivnega, poletnega obdobja je svizčeva telesna temperatura $38,8$ – $39,3^{\circ}$ C. Ko se svizec po tako dolgem spanju in izčrpljivem postu spomladi prebudi, pokaže naravnost presenetljivo moč in energijo. Prvo kar stori, odmašči rov, ki vodi iz zimskega kotla. Odstrani čep v rov in zimsko steljo, odnese iz rova tudi mrtvega svizca, če je ta slučajno poginil med prezimovanjem. Če v tem času ponovno zapade sneg, kar v gorah ni posebnost, potem tudi skozi snežno odejo skoplje rov. Na teh mestih je sneg razkopan in zamazan z zemljo iz globine. Tudi svizci sami so zelo zamazani z zemljo, ki se jim lepi na moker kožuh. Sledi najnevarnejše obdobje za svizčev obstoj. Če je sneg že skopnel in je ruša ozelenela, se svizci požrešno vržejo na pašo. Črevesje, ki pol leta ni delalo, mora naenkrat prebaviti vso to količino hrane. Večkrat nastopijo prebavne motnje in pride do pogina. Še hujsa nevarnost od prenažrtja je, če ponovno zapade visok sneg. Že itak izčrpani svizci trpijo silno

lakoto in mraz. V sili požro tudi steljo, ki pa jih ne more rešiti. Posamezni svizci se tedaj odpravijo iskat rešilno pašo. Prehodijo velike razdalje in to podnevi ter so na snežni površini dobro videni in lahek plen mesojedih živali. Če ne najdejo kopne površine, poginejo od lakote.

Kljub vsem tem prirodnim neugodjem pa večina živali preživi in ohranja svojo vrsto. Še več, kolonije se počasi širijo, zavzemajo vse večji prostor in zemlja je polna rogov.

Ko je aprila in maja končano parjenje, sledijo trije meseci izobilja. Ta čas se svizci obilno hranijo in veliko počivajo. Tako odpravljajo posledice prestanih naporov in se

hkrati pripravljajo na novo zimo. V tem kratkem času – štiri do pet mesecev – se okrepijo, sparijo, samice poležejo in oddoje mladiče, ki naglo rastejo in so jeseni že pripravljeni na svoje prvo zimsko spanje.

Svizec ima več naravnih sovražnikov.

Če ne more uiti napadalcu, se vrže na hrbet in pride do krvavega boja, v katerem npr. lisica ni vedno zmagovalka. Zato se tudi lisica raje loti mladiča. Kakor pri vseh živih bitjih tudi pri svizcih nastopajo razna obolenja.

Ob poznavanju in upoštevanju življenjskih navad te zanimive alpske živali nam bo uspelo, da jo tudi pri nas razširimo.

tudi zaman telefonično prosil v Trst za intervencijo, se je pripeljal. Ob pogledu v njegov resni, zaskrbljeni obraz sem zgubil zadnje upanje. A sem se zmotil. Ko sem mu razložil, za kaj gre, se mu je v očeh zjasnilo. Da je navdušen ribič in ljubitelj narave, je pripovedoval na dolgo in široko. Razumel je, da ulovljene divje živali ne morejo čakati. Dobrodušno mi je stisnil roko in nama zaželel srečno pot. Polde je pritisnil na plin in za nama so ostajali Trst, Benetke, Padova, Vicenza, Verona. Srečavala sva motorizirane vojaške kolone, ki so brzele proti naši meji. Blizu Gardskega jezera naju je zaradi štiriurne zamude na mejnem prehodu že lovila noč. Toda najin DKW je za sojem svojih žarometov hitel po ravni štiripasovni avtostradi dalje v noč. Za nama so spet ostali Brescia, Bergamo in razsvetljeno nebo nad milijonskim Milanom. Pri Novari sta se kazalca na uri že pomikala na polnoč.

»Dovolj za danes,« je pribil Polde in zapeljal na parkirni prostor, kjer sva si kar v kombiju postlala in prebila ostanek noči.

V naročju alpskih štititisočakov

Naslednje jutro sva po nekaj urah vožnje pri mestecu Pont St. Martin, s 3000 prebivalci, zavila iz regione (pokrajine) Piemont v Valle d'Aosta. Dolina Aosta – 100 km dolga, 40 km široka, 3250 km² velika – je čudovita pokrajina, obdana z vencem najvišjih evropskih gor, izmed katerih jih več dosega 4000 m (Triglav 2863 m). Najvišja je »bela gora«, 4810 m, ki jo Italijani imenujejo Monte Bianco. Po svetu pa je predvsem znano njeno francosko ime Mont Blanc, saj njegov s snegom večno pokriti vrh kipi v nebo že onstran meje, na francoski strani. Gorski velikan »veliki raj« Gran Paradiso s 4061 m stoji kot mejnik med pokrajinama Piemont in Aosta. Bolj kakor gora pa je znan narodni park s tem imenom

Po lovskem svetu

Po svizce v Aosto

(Iz mojih zapiskov izpred štirih let)

Francè Cvenkel

Sumljivi zaboji

V sredo ob desetih, 21. avgusta 1968, sva s šoferjem Poldetom odrinila iz Ljubljane. Na mejnem prehodu pri Sežani pa se je zataknilo. Na italijanski strani so karabinjerji in cariniki vsi živčni tekali sem in tja, ko da so Rusi že na italijanski meji. Seveda, radio je istega dne navsezgodaj poročal, da Rusi zasedajo Češkoslovaško. »Imperio russo je s svojo vojsko na Madžarskem po zraku le 200 km od Italije,« je hitel dopovedovati carinik karabinjerju. Čeprav so bili najini dokumenti v popolnem redu,

sva kombi morala zapeljati ob stran. Na ta nenavadni dan so pač morali biti nekaj nenavadnega v avtomobilu tudi prazni zaboji za prevoz svizcev. Pregledovali in otipavali so jih, ko da bi bili »made in SSSR«. Nič ni zaleglo moje utemeljevanje, da smo dobili od lovske zveze v Aosti brzojavko, naj odlovljene žive svizce takoj prepelejemo v Slovenijo. Vse je kazalo, da se bo najino vozilo moralo vrniti nazaj proti Ljubljani. Edino upanje je ostal karabinjerski oficir, ki da pride na obmejno postajo kdo ve kdaj popoldne. Ko je bila moja nestrpnost na višku in sem že

Aosta, glavno mesto Doline Aoste – Valle d'Aosta

predvsem po svojih kozorogih. V alpske doline se spuščajo ledeniki, v doline brzijo reke in potoki, skalnati vrhovi pa se ogledujejo v številnih ledeniških jezerih. Toda ta dolina ima podnebje skoraj kakor sredozemsko. Topla poletja in blage zime segajo visoko v gorska pobočja. To je torej domovina svizcev in kozorogov!

Valle d'Aosta je avtonomna italijanska pokrajina z nekakšno svojo vlado, »giunto«. Prebivalci Valdostani so potomci keltskega plemena Salasov, ki si jih je Rim podredil po hudih bojih že v začetku našega štetja let. Kasneje, zlasti za časa Napoleona, pa so imeli na to deželo velik vpliv tudi Francozi. Valdostani govorijo med seboj živahna francosko-provansalska narečja, podobna govorici Valizanov (Vallis) v sosednji Švici. Uradni jezika pa sta italijanski in francoski. Pokrajina je upravno razdeljena na 74 občin s skupno 105 000 prebivalci. Vasi so majhne in hiše sem ter tja še pokrite z naravnimi kamnitimi ploščami. Mesto nobeno nima nad 4000 prebivalcev, razen glavnega mesta Aoste s 35 000 meščani. Tod se je pravkar ustavil najin DKW. Avtomobilski števec je iz Ljubljane do Aoste nameril točno 732 km.

Ne jezik ne kilometri

Stopila sva na Comitato regionale per la caccia (pokrajinski komite za lov oz. lovska zveza). Nisva pričakovala tako prijaznega, pri srčnega sprejema. Toplo nama je stisnil roko sekretar pokrajinskega komiteja Dario Marcoz, sekretar občinskega lovskega združenja mesta Aoste Carlo Trossello pa je poudaril, da nas lovce ne loči jezik in ne kilometri, saj tudi divjad ne pozna meja. V četrtek, 22. avgusta, sva bila gosta valdostanskih lovcev, predvsem pa sekretarja Trossella, ki so nama ga predstavili kot »srce valdostanskega lovstva«. Odredili so nama »re-

zidenco« v hotelu Bus, češ da se morava oddahniti od dolge poti in da morajo nekaj svizcev še odloviti. Organizirali so srečanje valdostanskih lovcev z nama, na katerem smo se pogovarjali o lovu v Sloveniji in Aosti. Ob tej priložnosti mi je Carlo Trossello poklonil prvo valdostansko lovsko knjigo »Fauna e caccia in Valle d'Aosta« (Živalstvo in lov v Dolini Aoste) s posvetilom, ki je izšla prav tega leta 1968. Vsebuje zapise znamenitega valdostanskega lovca Pietra Marguerettaza, uredil in priredil pa jo je Carlo Trossello.

Ko spoznaš dušo in srce valdostanskih lovcev, se ne čudiš, da je prav v tem severozahodnem delu Italije ohranjeno še največ divjega živalstva v tej državi. Ko da na značaj teh ljudi vpliva narava s svojimi lepotami. Odnos valdostanskih lovcev do narave je plemenit, drugačen od tistega, ki ga večkrat kažejo italijanski lovski gostje v Jugoslaviji.

Strogi lovski predpisi

Vse to se odraža tudi v lovskih predpisih. Pokrajinskemu komiteju za lov je podrejenih 74 občinskih lovskih združenj s skupno okrog 2400 lovci. Pokrajinski inšpektorat za kmetijstvo in gozdarstvo ter komite za lov izdasta vsako leto lovski koledar, v katerem so na kratko zbrani vsi lovski predpisi in ga dobi vsak lovec. Predpisi se iz leta v leto bistveno ne spreminjajo, zato morda ne bo odveč, če jih nekaj navedem iz lovskega koledarja za leto 1968. Lov se začne

8. septembra. Od tega dne dalje sme vsak lovec na lov tri dni v tednu, seveda z dovolilnico, na kateri je napisano, katere dni sme na lov, katero divjad in koliko sme upleniti. Dovoljenje za lov je treba za vsako divjad posebej plačati po določenih cenah. Lovna sezona se zaključi 1. decembra, lov na gamse pa že 10. novembra. Odstrel kapitalnega gamsa, vo-deče gamsove in kozličev, jelenov, planinskega zajca in ruševke je prepovedan vse leto. Omejen je tudi lov na poljske zajce, jerebice in prepelice. Strogo je prepovedan lov na kozoroge in na svizce med zimskim spanjem. Vse leto je tudi prepovedan lov na večino ptic pevk. Vse drugo orožje – razen lovske puške – je za lov prepovedano. Prepovedano je tudi polavtomatsko in avtomatsko orožje, predvsem pa puške z dušilcem póka. Vsak lov je prepovedan v rezervatih, ki so na vseh pristopnih poteh označeni z napisom: »Tu je zatočišče divjih živali, lov prepovedan!« Takih manjših rezervatov je v dolini Aoste 12. Na poziv mora lovec pooblaščen osebi, logarju, lovskega čuvaju, obmejnemu stražniku ali financarju, pokazati orožni list in lovno dovolilnico ter – če je treba – dovoliti tudi pregled torbe, nahrbtnika, kjer bi lahko skrival plen, orožje ipd. Pooblaščen lovske ali državni organi lahko zasačeno prikrito orožje zaplenijo, vključno tudi vozilo, uporabljeno za divji lov.

Kazni so zelo visoke, tako npr.: za lov v dnevu, ki v lovni dovolilnici

Ko so lovski čuvaji pripeljali svizce z gora; z leve (prvi, drugi, četrti) Carlo Trossello, Francè Cvenkel, Dario Marcoz

Foto avtor članka

Spomenik kralju-lovcu Viktorju Emanuelu II. v Aosti, ustanovitelju nacionalnega parka Gran Paradisa

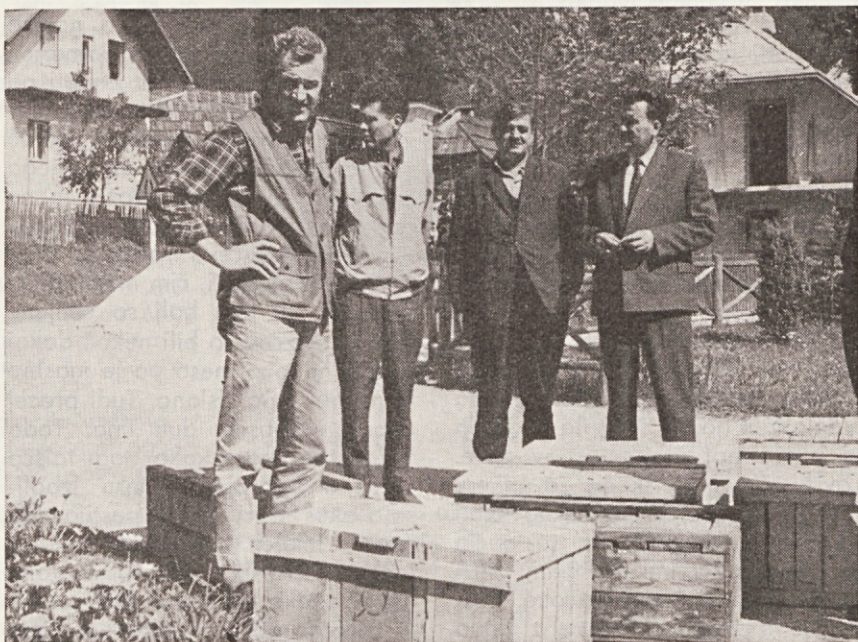

ni naznačen, do 60 000 lir in odvzem dovolilnice za 3 mesece; za lov v rezervatu do 150 000 lir in odvzem dovoljenja za pol leta; za lov v lovopustu do 100 000 lir in odvzem lovnega dovoljenja za eno leto. Še strožje kazni so za lov s prepovedanimi sredstvi in za lov brez lovskih pravic. Strogo je tudi kaznovan, kdor upleni več divjadi, kakor je v dovolilnici določeno in kdor se upira pooblaščenim organom pri legitimiranju in preiskavi. Za prepovedan odstrel divjadi so predpisane visoke odškodnine, npr. za kozoroga ali jelena 300 000 lir, za srnjaka 200 000, za gamsa 150 000, za ruševko 60 000, za svizca ali ruševca ali kotorno 30 000 in za poljsko jerebico 10 000 lir.

Na vprašanje, zakaj tako visoke kazni, so mi odgovorili, da jih pač skrbi za divjad. Razmeroma zelo visoka je odškodnina za protizakonito uplenjeno srnjad. To zato, ker se v zadnjem času močno trudijo, da bi zopet zaredili to lepo divjad. Sicer je bilo pa plačilo za svizce, po katere sva prišla s Poldetom, srnjad, ki so jo v zameno dobili iz Slovenije in že tudi izpustili v svoja lovišča. S ponosom in hkrati z obžalovanjem so pripovedovali o časih, ko so bili v njihovih gozdovih in gorah še medvedje, volkovi, risi in divji petelini. Danes jih ni več, živijo samo še v valdostanskih lovskih zgodbah. Zadnji medved je bil ubit leta 1836, zadnji volk okoli leta 1850, zadnji ris leta 1891 in zadnji divji petelin leta 1928. Ko sem povedal, da imamo v Jugoslaviji še vso to divjad, mi je segel v roko temnopolti poklicni lovec, v značilnem lovskem kroju, podobnem uniformi italijanskih vojakov alpincev: »Čestitam jugoslovanskim lovcem! Želim, da bi se še dolgo sledila po vaših gozdovih ris in medved, pel divji petelin ter tulil volk. Srce krvavi pravemu lovcu, ko sliši ali bere letnice izginitev divjadi v svoji deželi.«

Gran Paradiso

Nacionalni park Gran Paradiso je pod posebno državno lovsko upravo. Ustanovljen je bil predvsem za ohranitev alpskih kozorogov, ko so v drugih alpskih predelih že izumrli. Valdostanski lovci so ponosni, da so se ohranili prav v njihovi deželi. Ta mogočna divjad bi se morala imenovati, tako trdijo, »valdostanski kozorog«. Toda tudi v pogorjih Alpe Graie in Gran Paradiso bi izumrl, če ne bi leta 1821 vlada Piemonta izdala ukaz, da je lov na kozoroge strogo prepovedan oziroma dovoljen samo članom kraljevske hiše. Ta uredba je bila ponovno potrjena leta 1836. Leta 1850 pa je bil ustanovljen kraljevski rezervat, ki naj služi samo kralju-lovcu. Za lovske čuvaje pa je kralj sprejel v službo najbolj zagrizene valdostanske divje lovce. Skoraj 70 let pozneje, 21. 8. 1919, kraljevski lovski rezervat preide pod upravo države. Leta 1922 pa izide vladni ukaz o ustanovitvi Nacionalnega parka Gran Paradiso. Sicer pa velja za ustanovitelja kralj Viktor Emanuel II., ki so mu kot lovcu v Aosti postavili spomenik. Vrh skale stoji z uplenjenim kozorogom ob nogah. Park oziroma rezervat Gran Paradiso se razteza v dolžino 157 km in obsega 66 000 ha. Nad 60 % ga leži v pokrajini Aosta, ostali del v pokrajini Piemont. Podatki pričajo, da je bilo leta 1915 v tem lovišču 3000 kozorogov. Toda med prvo svetovno vojno je zaradi nezadostnega nadzorstva to število padlo le nekaj nad eno desetino. Ob štetju spomladi leta 1919 so v vsem rezervatu našli le okrog 350 kozorogov. Pri štetju po 24 letih, torej leta 1943, pa so jih že našli 2500. Toda med drugo svetovno vojno je stalež zopet padel na nekaj deset. Do sedaj pa je število kozorogov naraslo na rekordno število 3600. Razen tega je v rezervatu tudi okrog 4000 gamsov in nekaj tisoč svizcev in druge

Svizce je v Kranjski gori prevzel Julij Črv, sekretar zavoda za gojitev divjadi »Triglav« (prvi z leve)

Foto avtor članka

Šofer Polde Zavodnik je raztovoril svizce v Stari Fužini v Bohinju, prevzel pa jih je revirni lovec Klemen Rabič (tretji z leve)

alpske divjadi, ki jo čuvajo dobro izvežbani in oboroženi lovski čuvaji.

Lov na svizce

Največ pa je bilo seveda govora o svizcih, ki so v opuščenem hlevu čakali na prevoz. Ni jim bilo vseeno, ker so pod silo razmer morali zamenjati gorske livade z ujetništvom v lesenih gajbah. A se niso vdali kar tako. Prav ko smo stopili v hlev, sta dva stara svizca, ki sta preglodala gajbo, skakala po jasliah in iskala pot v prostost, v gore. Lovski čuvaj je skočil za njima. Prvega se mu je posrečilo ujeti za rep in dvigniti; na ta način ni mogel s svojimi močnimi, ostrimi glodači do njegove roke. Vreščal je in piskal, ko je visel z glavo navzdol. Drugi pa je bil urnejši in je čuvaju zasadil zobe v roko. Spustil je šele, ko mu je drugi lovec razklenil čeljusti. Žive svizce lovijo na razne načine. Treba jih je pač izgnati iz rogov v vreče. Pri lovu je pomagal tudi pes, ki mu je star svizec s kremplji in zobmi pošteno zdelal nos.

Tudi odstrel starega svizca ni tako lahek, kot bi kdo mislil. Lovec, ki ne pozna lovišča in svizčevih navad lahko hodi dneve in dneve po gorah brez uspeha. Slišal bo le opozorilne piske svizcev in videl njihove luknje. Valdostanski lovec večkrat lovi svizce na tale način: Na več krajih, kjer so svizci, zloži iz skal in kamenja zaklon krožne oblike, ki ga v svojem narečju imenuje »veilloù«. Med kamenjem so line za opazovanje in streljanje. Zgodaj jutraj, še pred sončnim vzhodom, mora biti v tem koču na preži, oborožen z risanico. Takemu na novo zgrajenemu zaklonu zlasti star svizec nekaj dni ne zaupa. Ves dan ostane v svojem podzemskem bivališču in samo ponoči prileze ven na pašo. Ko pa se privadi na to »zgradbo«, se zopet obnaša po navadi. Ob prvi zori prileze iz svojega rova, preizkusi zrak, po-

sluša in gre ščipat sočno gorsko travo, dokler ga dobro pomerjen strel smrtno ne zadene. Zadeți pa je treba v sprednji del trupa, predvsem pa s strelom počakati, da se svizec primerno oddalji od svojega bivališča. Je precej trdoživ in ne redko tudi dobro zadet pobegne v svoj rov. Lovčeva trofeja so svizčevi štirje glodači, čim močnejši in temnejši so, tem bolj so cenjeni. Kožuhi svizcev so bili nekoč dokaj iskani, njihovo meso pa je masno in ne posebno čislano. Tudi precej neprijeten, oster duh ima. Toda Valdostani meso kakor tudi tolščo koristno uporabijo. Mesu izboljšajo okus tako, da ga pustijo dalj časa v tekoči vodi, kakor pri nas jazbeca. Tolšča svizcev je bila nekoč enako kakor pri nas jazbečja cenjeno domače zdravilo. Toda tudi svizcev je v valdostanskih gorah vedno manj. Temu je veliko kriv brezsrčni lov na razne načine, predvsem v času njihovega zimskega spanja. Zanimiva je bila zgodba, kako se je narava sama maščevala nad lovцем, ki je na pobočju gore Barrasson pozno jeseni izkopaval družino svizcev; odtrgal se je zemeljski plaz in ga za vedno pokopal pod seboj.

Na nočni straži

V petek, 23. avgusta, poslavljanju ni bilo konca ne kraja. Kreпки stiski rok in iskrene želje za najino in svizcev srečno vožnjo so najinim gostiteljem sijale iz oči. Ni bilo drugače, da sva zopet z zamudo odrinila na pot po lepih, širokih italijanskih cestah. Za nama so ostali mogočni gorski velikani, z 42 svizci sva brzela proti vzhodu, domov. Če se ne bi pooblačilo in pričelo deževati, bi gotovo počakala do večera. Bala sva se namreč, kako bodo svizci, zlasti nekaj mesecev stari mladiči, prenašali iz ceste puhtečo vročino. A imeli smo srečo; vreme nam je bilo naklonjeno. Toda blizu Trevisa, na kate-rega imam že slabe spomine iz

vojne kot interniranec, nama je začel kihati avto. Zamuda je bila zaradi defekta še daljša in ko sva pri Udinah zavila proti Trbižu, naju je že lovila noč. Zategnila sva s ceste in vrhnje zaboje postavila iz avtomobila v travo, da živali v spodnjih gajbah vsaj čez noč ne bi močil seč zgornjih svizcev. Dala sva jim korenja in natrgala trave. Nekateri so takoj vneto jedli, starejši so pa štrajkali in najbrž tuhtali, kako bodo ponoči pregrizli zaboje. Toda ko je spal Polde, je stražil Francè, in obratno. Seveda so večkrat začeli vneto glodati, a rahel udarec s palico po gajbi jih je opozoril, da tod še ni Triglavsko lovišče, kamor so namenjeni.

V soboto dopoldne, 24. avgusta, sva proti pričakovanju po običajnih »ceremonijah« pri Podkorenu zapeljala čez italijansko-jugoslovansko mejo. Približno polovico svizcev sva odložila v Kranjski gori za na Vršič, ostale pa odpeljala v Bohinj, v Staro Fužino, kjer so jih prav tako prevzeli lovci lovišča »Triglav«. Takoj so jih odnesli v Bohinjske gore, kjer so bili zanje že izkopani umetni rovi. Tako je, upoštevajoč prvo neuspelo naselitev te divjadi v Sloveniji leta 1953, prispela osma pošiljka 42 svizcev, od tega druga iz Aoste, za izpustitev v Triglavsko lovišče. Naj se uresničijo želje valdostanskih in naših lovcev: razmnožite se in pozivite tudi livade slovenskih gora!

Der Anblick št. 7/1972 pojasnjuje, da je bil na Solnograškem (Salzburg) leta 1967 odstrel gamsov 10,3% od pomladanskega staleža, leta 1971 pa 11,9%. Poprečni letni odstrel v tem obdobju pa je bil 10,9%. A se je osnovni stalež pri navedeni višini odstrela znižal za 200 živali. Na Solnograškem imajo šestino gamsov na Avstrijskem, tamkajšnji lovci so znani gamsarji, a niso dosegli boljših rezultatov. Zastavljajo vprašanje, kaj ukreniti, da se gamsji stalež poveča.

Miloš Kelih

Lovski oprtnik

Simpozij v Beogradu

Dne 16. junija t. l. je bil v Beogradu simpozij o lovstvu s temo »Proizvodnja in vnašanje divjadi v lovišča«. Osnovni namen simpozija je bil, da prikaže zrejne probleme divjadi, podivjavanja divjadi – privajanje na naravne pogoje, vnašanje novih vrst ter odnos spuščene divjadi do drugih vrst oziroma okolja. Prijavljenih je bilo 21 referatov, med njimi 2 iz ČSSR in 1 iz Italije. Iz Slovenije sta bila dva. Ker je bilo precej referatov, ne samo o naslovnem, ampak tudi drugih vprašanih, je imel simpozij širši značaj. Referati so bili zelo zanimivi, žal pa je bila slaba stran v tem, da niso bili predhodno natisnjeni in smo sprva imeli priložnost poslušati 15-minutno, nato pa le 5-minutno razlaganje posameznih referentov.

Iz vsebine nekaterih referatov:

Mr. ing. Bojović je obsežno poročal o naseljevanju virginijskih ali belorepih jelenov v Jugoslaviji. Meni, da je to izredno zanimiva divjad za naselitev v manjših gozdovih, kjer navadni jelen nima zadostnega življenjskega prostora. Ta jelenjad je izredno plodna in prilagodljiva.

Dr. Dušan Colić je v svojem referatu nakazal probleme, ki se pojavljajo ob naseljevanju novih vrst divjadi. Zato je naseljevanje novih vrst nujno povezano s proučevanjem poprečja življenjskih pogojev in navad divjadi.

Ing. Hanuš je na podlagi dvehletnih raziskav, ko je bilo markiranih 72 000 fazanov, ugotovil, da se je gibal odstrel od 22 do 55 %. Večina fazanov je bila odstreljena v prvem letu po izpustitvi, medtem ko je bil odstrel v drugem letu le 2,7 % od vloženih. 95 % vseh fazanov je bilo uplenjenih v krogu s premerom ca. 1000 m, povprečna oddaljenost od mesta

izpustitve je bila 427 m. Po teži se voljersko vzgojeni fazani niso ločili od naravnih.

Prof. dr. Vojislav Jovanović in ing. Aleksić sta v svojem referatu prikazala uspešnost ukrepov za zaščito zajca v Vojvodini. Po raziskavah se je % mladih zajcev gibal v preteklem letu med 48 in 69 % ali v poprečju 59,8 %, kar ustreza prirastku od 0,9 do 2,1 živali na zajko ali poprečno 1,6. Prvi rezultati ugotavljanja staleža v 21 vojvodinskih loviščih so pokazali, da se je stalež zajcev povečal v l. 1971 nasproti l. 1970, ko so ga zaščitili, za 13 do 67 %. Zato bodo zajca v letošnjem letu ponovno zaščitili.

Ing. Sretan Kučančanin v referatu o bodočnosti gojitve fazanov v Srbiji navaja, da ni dolgo, ko so začeli v Srbiji s prvimi vlaganji te divjadi v lovišča, sedaj pa že samo v Vojvodini letno izpustijo več ko 100 000 fazanov. Možnosti za povečanje proizvodnje in izpuščanje pa so kljub temu še velike. Pogoj za uspešno zrejo so le fazanerije z velikimi kapacitetami.

Franjo Sušnik, dipl. vet., je podal zanimiv referat o uspešni voljerski zreji kotrne (*Alectoris graeca*) v Bosni in Hercegovini. Tehnologija zreje je že povsem dognana in se lahko preide na večjo farmsko gojitve.

Dr. Andrašić pa je v svojem referatu nakazal možnosti za povečanje nesnosti jerebic v voljerski zreji in preprečevanje pogina fazanov ter jerebic pri farmski gojitvi.

Vsi referati bodo natisnjeni v posebni brošuri. Knjižica lanskelethnih referatov pa je interesantom na voljo v knjižnici LZS.

Ing. Alojz Černe

Eden »najgorših«

Leto dni je, odkar je padel zopet eden »najgorših«. Slika prikazuje deformiran srnjakovo rogovje, ne dedno, toda vsi znaki kažejo, da je v sorodstvu s trinajstim »najgoršim«, ki sem ga predsta-

vil v Lovcu št. 5/1971. Ta srnjak z deformiranim rogovjem je padel 14. avgusta 1971, na istem mestu kot trinajsti »najgorši«. Tehtal je očičen z glavo 14 kg, star čez 10 let, na levo oko slep. Trepalnice oguljene in zabeljeno zaraščene. Menim, da je bila okvara že starejšega datuma, kajti levi rog je trhel, odmrli. Desni rog je na vrhu lopatast, kakor pri trinajstem. Udarec nekega predmeta je moral biti silovit, saj je tudi lobanja počena in grobo zaraščena.

Čudno pri vsem tem je, da letoš ponovno videvajo v tej neposredni bližini starega srnjaka tudi z deformiranim levim rogom, podobnim temu na fotografiji.

Alfonz Koser,
LD Rogatec

Jelenjad v Karavankah ne bo le legenda!

Ko sem pisal svoj prvi članek o tej zadevi (Lovec, št. 1, april 1972), sem imel resne pomisleke, da bi me kdo napačno razumel, namreč, da se vmešavam v tuje zadeve. To nikakor ni bil moj namen in sem take pomisleke izrazil tudi uredništvu Lovca. Povodi, ki so me vodili k pisanju članka »Bo jelenjad v Karavankah kmalu le legenda?« so bili povsem drugi. Ker sem osebno od vsega neodvisen, lahko tudi popolnoma neodvisno zavzamem stališče do celotne problematike o gojitvi jelenjadi v

Karavankah. Osebnost bi me gmotno ne prizadela, če bi jelenjad na tem področju iztrebili, prav tako pa tudi ne bom imel nobene koristi, če se ohrani. Toda kot lovcu bi mi bilo zelo, zelo žal, če bi se zgodilo nekaj, kar nikakor ni potrebno. To se da s prav malenkostnimi sredstvi preprečiti. Treba je le malo smisla in dobre volje za skupno delo. Glavni povod za omenjeni moj članek je bil sklep lovcev Železne Kaple, da so odločeni z večletnim odstrelom in odlovom iztrebiti jelenjad na tem teritoriju v korist srnjadi, če ne pride do skupnih gojitvenih ukrepov z lovci na gorenjski strani. Da bi imelo to za celoten stalež jelenjadi v Karavankah katastrofalne posledice, je na dlani in mora to priznati vsak, kdor pošteno in nepristransko misli.

Da do te katastrofe ne bo prišlo, se je treba predvsem zahvaliti uvidevnosti vodstva LD Jezersko. K skupnemu pogovoru so se sestali na Jezerskem zastopniki področnih lovskih zvez Kranj in Velikovec, LD Jezersko in lovske skupnosti Železna Kapla. Na tem sestanku je prišlo do konkretnih sklepov, ki jih je treba samo še uresničiti in jelenjad v Karavankah bo rešena. Iz poročil predsednika in gospodarja LD Jezersko ter iz statistik ni bilo težko doumeti, da je LD Jezersko v dobrih strokovnih rokah, in da prav tam vlagajo mnogo truda in sredstev za ohranitev te divjadi. Dokaz za to je sklep, sprejet na predlog predsednika LD Jezersko, da v letu 1972 na tem področju ne bodo streljali jelenov II a in I a. Posebne pohvale vredno pa je dejstvo, da LD Jezersko jelenjadi še ni komercializirala, temveč vršijo lov nanjo člani družine, ki doprinašajo tudi dejanske žrtve za njeno gojitve. Dovolite mojo osebno pripombo, da zame taki lovci, ki pridejo v lovišče pa razen debele denarnice nimajo nobenega odnosa do divjadi, niso lovci v pravem pomenu besede. In tak lov tudi ni lov v pravem smislu, ampak le trgovina z divjadjo. Jasno, da so lovišča, ki bi brez prodaje odstrela ne mogla ob-

stajati, toda kljub temu tak lov odklanjam. Pri pogovoru na Jezerskem je prišlo še do drugih zelo važnih sklepov, kakor: skupno planiranje odstrela, skupni gojitveni ukrepi, skupno ocenjevanje uplenjenih trofej, enotno krmljenje in možnost vsestranske kontrole. Pogovor se je tudi vrtel okoli splošnih problemov gojitve jelenjadi na tem področju. Medtem ko je na gorenjski strani največji problem škoda, ki jo povzroča jelenjad na gozdnem drevju in kulturah, je na koroški strani še vedno nerešeno vprašanje pravnega krmljenja. Številna majhna lastna lovišča in nevelika občinska lovišča otežkočajo to rešitev. Seveda je ireba le malo dobre volje in razumevanja, potem tudi to ne bo noben problem več. Posebno sedaj gre zares, da se jelenjad tega biotopa ohrani, predvsem kvalitetno. Urediti bo še treba pravilno spolno razmerje, povečati število jelenov plemenjakov, odstreliti vse slabe jelene že v zgodnji mladosti ter znižati število košutarije. Vse to pa je mogoče rešiti le vzajemno z vsemi lovci tega področja. En sam tega ne bi zmoget. Če bi se kdo domišljaj, da je kos temu, je prav gotovo na krivi poti. Pa še nekaj bo nujno potrebno, odstraniti tisto staro ukoreninjeno medsebojno nezaupanje, odstraniti vse predsodke, ki so le v škodo skupni stvari. Stremljenje vseh lovcev brez razlike bo moralo biti, da ohrani jelenjad nasproti drugim gospodarskim panogam ustrezní stopnji, predvsem pa jo dvigniti kvalitetno. Vsestranska pripravljenost je dana. Moja srčna želja je: Ohranite jelenjad v Karavankah!

Franc Eržen,
Železna Kapla,
Avstrija

Gams iz Kranjske gore ni slovenski prvak

Letošnji julijski Lovec je poročal, da bodo gamsovi rogovi iz Kranjske gore skoraj gotovo novi prvak Slovenije. Sedaj, ko je komisija za ocenjevanje trofej ocenila vse trofeje za razstavo v

Mariboru, je gotovo, da gams iz Kranjske gore ni dosegel Krivčevega gamsa. Gams iz Kranjske gore, ki ga je uplenil Miha Kersnik, ima 118,9 točke in je šele na 8. mestu med najboljšimi slovenskimi gamsi. Vsekakor pa dobi zlato medaljo. Toda tudi Krivčev gams s 121,5 točke je samo slovenski po-vojni prvak. Izmed gamsov, uplenjenih po letu 1900 v Sloveniji, je pa na drugem mestu. Pred njim je gamso-ovka, ki jo je leta 1908 uplenil ing. Sonn- bichler v nekdanjem Bornovem loviš-ču na Košuti.

-elf-

Tudi lov na vrane je zanimiv

Od leta 1922 sem lovec, torej 50 let. Vse svoje mlado življenje sem posvetil divjadi. Gozd in polje sta bila moja družba. Nekoč lovski čuvaj, sedaj revež, zavržen, bolan... Mnogo je mojih lovskih spominov, za celo knjigo. Lov na zajce, srnjad in fazane ni bil zame nikdar posebno zanimiv. Največje veselje mi je bil lov na lisice v zimskih nočeh, s čakanjem in klicanjem z večalom. Tako sem večkrat uplenil tudi po 2 lisici v eni noči. Kakšen užitek je poslušati ob 'uni-nem svitu lisičje lajanje! Najbolj se oglašajo, če je vreme zanje. Na skupnih lovih pa sem najraje stal ob kakih lisičini. Dostikrat sem tako uplenil lepega lisjaka, celo jazbeca.

Toda tudi lov na vrane in srake je zanimiv. A ne s strupom, pač pa s puško. Strup naj bi bil dovoljen samo v izjemnih primerih! Kakšen užitek imaš s tem lovom tudi spomladi in poleti, tega lovci na splošno ne vedo. Tudi po 70-80 vran sem postrelil na leto. Vrane oderem tako, da se kože drži perje, peruti in rep. To posušim in vedno nosim s seboj. Ko spomladi ozeleni in vrane gnezdi-jo, pa tudi kasneje poleti, vržem ali obesim po-sušeno vrano na primerno mesto blizu kakega drevesa, na katerega te ptice rade sedajo, sam pa čakam v kritju. Večkrat je priletela cela jata in sedla na vrh drevesa. Seveda sem izpraz-

nil obe cevi, eno za drugo in jih sklatil veliko.

Tovariši lovci, svinec uporabljam predvsem proti škodljivim živalim, varujmo pa redko in koristno divjad!

Rudolf Kores, Rošpoh

Medved in jelen

Letos 29. marca je v Beli krajini padel prvi pomladanski sneg in pobelil hribska lovišča do vinogradov, nižina je ostala kopna.

Naslednjega dne, 30. marca, sem hodil po revirju v kat. obč. Bukova gora. Pot me je vodila do obzidanega studenca v gozdnem oddelku 62, blizu zapuščene kočevske vasi Slaba gorica.

Studenec je na pobočju vrtače, pod njim sta pa dve veliki mlaki. Dno vrtače je bilo pokrito s starim snegom in tanko prevleko svežega snega. Od daleč sem videl, da je sneg zgažen od velike živali. Ugotovil sem, da je tod hodil medved. Sled je dalje vodil k obzidanemu studencu, kjer se je na skali lepo videl odtis umazanih medvedovih šap. Kazalo je, kakor da se je medved tam odžejal. Na vodi, ki je izza časa Kočev- varjev obzidana v obliki okroglega vodnjaka v pre-meru 170 cm, je plavalo več zlepljenih mokrih šopov dlake. Opozorila me je, da je medvedu dišalo kaj dru-gega - ne samo voda. Iz radovednosti sem odsekal 3m dolg kol s kljuko, ki sem ga potopil za kaka 2 m, da sem dosegel dno. Tedaj se je iz vode pokazal velik bel mehur, iz njega pa je štrlelo veliko plošnato rebro. Ozračje je takoj zasmrdelo. Odsekat sem šel drugi kol z večjo kljuko, da sem z obe-ma povsem zajel potopljenca in potegnil njegov zadnji del na suho. Bil je jelen, zato nisem odnehal, dokler nisem spravil na suho še sprednjega dela. Imel je 23 cm dolga šila ter bi spadal v katego-rijo II a. Vsekakor je bil je-len že zelo dolgo v vodi, mogoče že od ruka, ker mu je odpadla vsa dlaka. Ver-jetno ga je v vodo porinil drug jelen. Zaradi globine in prečk, ki so v vodnjaku, pa se ni mogel rešiti. Preden

sem opravil to delo, sem imel želodec visoko v grlu. Ob prihodu domov nisem imel niti toliko slin, da bi lahko pljunil.

Kraj navedenega dogodka sem obiskal 4 dni kasneje, a jelena ni bilo več, pač pa v blatu svež medvedov sled.

Jože Barič

Vprašanja - odgovori

Pasje gliste, bolhe, trakulje

Vprašanje:

Kot rejec in ljubitelj psov večkrat slišim, da od psa lahko dobimo gliste, bolhe in trakuljo. Po drugi strani sem pa slišal, da pasje bolhe in gliste na človeka sploh ne gredo. Odgovor na moje vprašanje je gotovo v kaki strakovni knjigi, vendar ne vem kje. Zato bi prosil za kratko in jasno pojasnilo v našem glasilu. Odgovor bo vsekakor dobrodošel mno-gim lovcem, še posebej lju-biteljem psov.

A. Ž., Ljubljana

Odgovor:

Vsak lastnik psa mora vedeti, da so psi prenašalci neka-terih človeku nevarnih bo-lezni. Teh je več deset, toda samo nekatere se pojavljajo pri nas, večina drugih pa v tropskih deželah in na drugih celinah. Med tistimi, ki se pojavljajo pri nas, sta najnevarnejši steklina in ehi-nokokoza. Druge, kot gli-ji-vične in zajedavske bolezni kože, so redke in se bolni pozdravijo.

Omeniti moramo, da pa tudi psi lahko nalezajo od člo-veka tuberkulozo in jo širi-jo naprej. Ker pa je tuberkuloza med ljudmi dokaj zatrta, so tudi med psi okužbe redke.

Pasje gliste, ki so podobne in tudi sorodne človeškim, v človeku ne zajedajo.

Pasje bolhe so nekoliko drugačne kakor človeške,

toda tekne jim tudi naša kri. Na človeku pa se ne zadržujejo in ne razmnožujejo, prilagojene so namreč bivanju med pasjo dlako.

Poleg stekline, v kateri je veliko napisanega in lovцем manj ali več znanega, bi bilo koristno na kratko omeniti ehinokokozo. To bolezen povzroča razvojna oblika pasje trakulje *Taenia echinococcus*. Človek je zanj samo vmesni gostitelj. Druge pasje trakulje, teh je več vrst, človeku niso nevarne.

Tenija ehinokokus je najmanjša pasja trakulja, dolga od 2,5 do 6 mm in ima samo tri odrivke (členke). Največji je zadnji, ki je dolg okoli 2 mm in širok 0,5 do 0,7 mm. Zadnji odrivek izloča v pasjem črevesju prostemu očesu nevidna jajčeca, ki z iztrebki pridejo na prsto. Cel členek se odcepi in izloči šele, ko dokončno dozori.

V vsakem členu je 400 do 1000 jajčec. Najpogostejše v tenkem pasjem črevesju hkrati zajeda po več tisoč teh trakulj, katere nepretrgoma izločajo jajčeca in odrivke. Tako veliko število v naravi raztresenih jajčec omogoča okužbo ljudi in živali ter ohranitev vrste kot takšne. Vedeti moramo, da sleherni jajčece, ko pride na kakršen koli način v naša usta, z neopranjo zelenjavo ali neumitimi rokami, zraste v pljučih ali jetrih v nevaren mehur cisrčerkus (ehinokok, ikriko, mehurnjak). Ista usoda doleti tudi domače živali in divjad. Živali so namreč enako kot ljudje vmesni gostitelji te trakulje, ki sklene razvojno verigo zajedavca v psu, ko ta pojé z mehurji okuženo drobovje.

Ehinokokozo preprečujemo na ta način, da psom ne nudimo neprekuhane drobovine, zlasti ne takšne, na kateri opazimo mehurje.

Te bolezni se varujemo tudi tako, da opazujemo pasje iztrebke. Kadar opazimo na površini iztrebka majhne, glistam podobne premikajoče se odrivke, peljimo psa k veterinarju. Ugotovil bo, katera vrsta trakulje zajeda v psu in jo bo odpravil, hkrati pa svetoval, kako moramo ukrepati, če gre za tenijo ehinokokus.

Dr. vet. Vjekoslav Simič

Fotoamater

Srečanja z medvedi

Kočevski gozdovi, pravljični svet – domovina medveda. Med Hinjami, Pugledom in Malo goro leži vas Stari log. Pred 40 leti sem tam imel v zakupu lovišče, v katerem sem prej lovil še kot gost. Lovil sem predvsem srnjad, divje prašiče in lisice. Medved je bil tedaj stalno zaščiten. Škodo od medveda je tedaj plačevalo takratno okrajno glavarstvo v Kočevju, škodo od divjih prašičev pa zakupnik lovišča. Lovsko kočico-brunarka sem bil postavil dve uri hoda od Starega loga pod Jerebičevim vrhom. Sledeči odlomek iz mojega lovskega dnevnika naj predvsem velja srečanjem z medvedi na Kočevskem pred vojno in po njej. Pri koči je bil stalen medvedov prehod. Z lovčev Jožljem sva ga mnogokrat srečala in tudi moja žena ga je videla in trepetala pred njim, ko je gospodinjala v koči. Od tistega uglednega obiska ni hotela biti več sama v koči in me je dneve in dneve spremljala po lovišču.

Med Starim logom, Belim kamnom in vasjo Kleče se je del lovišča imenoval Medvedja grapa. Pri zalazu na srnjaka sva se večkrat srečala s kosmatincem. Spominjam se, da je neko dopoldne pri pogonu na lisice, ko sem sedel v grmovju na lovskem stolčku, prignal mimo mene belosrajčni istrijanec Bobi medveda, težkega blizu 200 kg. Pes mu je bil tik za podplati. Sredi gošče je kosmatinec za hip obstal, se ozrl nazaj in tisti hip mu je Bobi že zasajal zobe v zadnje bedro. Medved, oddaljen od mene le nekaj metrov, je zagodrnjal in bežal naprej, Bobi pa renčal za njim. Medveda sem bil s puško pri licu spremljal, dokler sem ga videl. Potem sem jel klicati Bobija, ki pa se je šele zvečer vrnil v vas, ves upehan in pretegnjen. Popoldne

proti večeru smo v pogonu uplenili dve lisici, ki sta nam zvečer, ob mojem pripovedovanju o srečanju z medvedom, naredili veliko žejo. V avgustu mi je na klic pod Pugledom namesto srnjaka pricepetal močan medved. Ni se zmenil zame in po nekaj skokih je zginil v gošči. Presenečen sem obnemel in tiho obsedel na mestu. Pol ure po medvedovem odhodu sem tam uplenil starega srnjaka, ki se je na moje pivkanje previdno utrnil iz goščave. Divjih prašičev takrat ni bilo mnogo; prej si se srečal z medvedom kakor z njimi.

Prišla je vojna, okupacija in konec lova. Kočevarji so se izselili, v gozdove pa vselili partizani, ki so marsikateremu okupatorju, ki je oprezal za divjadjo, preresetali rebra. Po osvoboditvi smo zopet lovili divje prašiče v Polomskih gmajnah, pa me je na stojišču namesto merjasca zopet obiskal kakih 80 kg težak medved. Presenečen bolj kakor jaz je udaril nazaj v pogon in

preko ceste proti Kukovemu hribu. Drugič sem bil v Polomu, v Žitni gori, na lovu na prašiče priča, ko je medved preskočil lovskega gosta iz Avstrije. Stali smo v strmim pobočju na čistini, kjer smo lahko gledali na 6 naših stojišč. Na petem je stal gost Hofer. Pred gonjači se je umaknil medved na vrh hriba in se pognal po strmini navzdol. Gost zagleda medveda, ki je lomastil proti njemu, se požene kvišku in zgrabi za trhlo vejo, ki se odlomi in lovec pade na tla. Tisti hip ga medved v diru preskoči in beži naprej. Razen lovčevega strahu in našega preplaha, ko smo gledali grozljivi prizor, ni bilo nesreče in trepetajočemu gostu smo k srečnemu izidu olajšano čestitali.

Poslednjikrat sem videl medveda na stojišču. Pri treh lužah v Polomu. Med pogonom na prašiče je mimo pribežal medved. Ko me je opazil, je začel počasi hlačati proti meni. Zakrilil sem z rokama in na ves glas

zakričal: »Beži!« Seveda sem za vsak primer pripravil karabinko. Medved, zvest sebi, se obrne po strmini na cesto in naprej v Žitno goro. Pravijo pa, da medvedka, če vodi mladiče, rada napade, v skrbi za svoje otroke.

Danes hodim ogledovat medveda v živalski vrt ob Večni poti na Rožniku. Oborožim se s fotoaparatom in »streljam« medveda v tesni ječi. Tedaj se vedno spominim njegovih rojakov v prostosti širnih kočevskih gozdov, pa me obide nekakšno sočutje s temi nemočnimi jetniki.

Vedno sem tudi nezadovoljen, ko zvem, da je padel kak nedorasel medved-medvedič.

(Sliki sem posnel s Praktico in teleobjektivom, občutljivost objekta 1,5/5, goriščnica 250 mm, film 20 Din, čas snemanja 1/100 sek., zaslonka 8).

Vladimir Pleničar

Mladi pišejo

Moje prijateljice postovke

Nekega majskega dne sem šel zopet na raziskovanje po Sredku. Sredok je gozd ob Savi. Nekoč je bil otok ali osredok, zato ima takšno ime še danes. Zanimajo me vse živali, od drobne žuželke do ponosnega srnjaka. Ko sem sedel ob mravljišču in opazoval pridne mravlje, je nad menoj zaklikala postovka. Ozrl sem se in v gosti, tanki smreki opazil gnezdo. Pognal sem se do prve veje in kmalu sem bil pri njem. Iz njega je zletela postovka. Pred mojim očmi pa so v gnezdu ležala lisasta jajca. O postovkah sem tedaj že nekaj vedel: da so koristne in vse leto zaščitene, da v Sloveniji živijo tri vrste postovk. Ker je stara letala nad menoj in se glasno pritoževala s svojimi »kli-kli-kli«, sem se hitro spustil na tla.

Zanimanje za postovke pa je v meni še naraslo. Doma

sem začel brskati po očetovih naravoslovnih knjigah. Rad bi ugotovil, kakšna postovka gnezdi v Sredku. Oče mi je povedal, da v našem kraju radečnogih postovk ni. Torej navadna ali južna? Po barvi in velikosti se ti dve postovki nekoliko razlikujeta, najbolj zanesljivo pa ju ločimo po barvi krempljev. Južna postovka ima bele kremplje, navadna pa črne.

V naslednjih dneh stare postovke nisem več motil pri valjenju. Ko pa sem se čez teden dni povzpел do gnezda, so bili v njem že mladiči, na robu gnezda pa najrazličnejša hrana, od hroščev do voluharjev. A mladiči so bili še premajhni, da bi mogli vse to pojesti. Ko sem jim pokazal prst, so odpirali kljune. Raztrgal sem njavega hrošča in ga razdelil v odprta usta. Medtem sta nad mojo glavo krožila samica in samica ter me zmerjala s svojimi »kli-kli-kli«. Razločno sem videl njune črne kremplje. Navadna postovka si je torej izbrala zapuščeno sračje gnezdo, da v njem izvali in vzgoji svoje mladiče. Sicer sem pa iz knjige zvedel, da navadna postovka ne gnezdi samo v zvonikih, ampak tudi v zapuščenih vranjih in sračjih gnezdi. Navadna postovka je pri nas najštevilnejša.

Potem sem skoraj vsak dan splezal do gnezda. Postovke

so me že poznale in vedno bolj zaupljivo odpirale kljune, saj sem jim prinašal razne priboljške. Tudi stara dva nista več tako preplašeno kričala.

Nekega dne sem se spomnil, da bi jih z očetovim fotoaparatom slikal. Že na tleh pod smreko sem pripravil aparat in z njim splezal na drevo. Toda ob gnezdu mi je vse tako nagajalo, da sem se brez uspeha vrnil na tla. Drugi dan sem pa vzel s seboj vrv. Splezal sem na borovec zraven smreke z gnezdom, se pod vrhom tako privezal, da sem imel prosti roki. Sedaj je šlo. Za vsak primer sem večkrat pritisnil. Fotografiranje je uspelo.

Mladim postovkam pa je medtem bel puh začelo preraščati pravo perje. Hitro so doraščale, saj sta jim stara dva pridno prinašala predvsem miši, le enkrat sem na robu gnezda našel gola, mrtvega ptička.

Za slovo sem postovkam hotel še nataktni obročke ornitološkega zavoda, toda oče jih predolgo ni prinesel iz Ljubljane. Zletele so brez njih. V jeseni jih bo pot vodila v južne kraje. Če bo katera od njih omagala in prišla v roke človeku tuje dežele, pač ne bo vedel, da je to ena mojih prijateljic iz našega Sredka.

Boštjan Cvenkel,
8. r. osnovne šole,
Radovljica

Lovska organizacija

**Za naslove prvakov
Lovske zveze Slovenije
v letu 1972,
Koper, 23. julija**

Letošnje prvenstvo LZS bi moralo biti po sklepu komisije za strelstvo LZS v Murski Soboti. Ko smo že določili kraj in datum prvenstva in vse lovske zveze o tem obvestili, je prišlo v Pomurju do katastrofalnih poplav. Komaj štiri dni pred tekmo smo dobili iz Murske Sobotice obvestilo, da tekmovanje v določenem terminu zaradi poplavljenega strelišča v Murski Soboti ni mogoče.

Zato je LZ Koper razumevala, jo sprejela izvedbo tekmovanja, za kar se ji v imenu komisije še enkrat iskreno zahvalim. V zelo kratkem času je pripravila vse potrebno, da je prireditel ves čas v redu potekala.

Na prvenstvu je v kombinaciji nastopilo petnajst ekip ter ekipa LZ Idrije, ki je tekmovala samo na tarčo srnjaka. Veseli smo bili tudi udeležbe ekipe bazenske skupnosti Ilirska Bistrica, saj je dosegla lep uspeh. Tekmovalo je tudi 18 posameznikov; enajst v kombinaciji, sedem na tarčo srnjaka.

Rezultati na umetne globe so letos pri vrhu nekoliko slabši, kar je predvsem pripisati močnemu vetru, ki je marsikatega tekmovalca oškodoval za dragoceno točko. Zanimivo je, da najdemo v prvi deseterici, z majhnimi izjemami, skoraj popolnoma nova imena v tej panogi. Vsa leta nazaj sta se za primat, ekipe in posamezniki, borila predvsem Ptuj in Ljubljana. V Kopru pa je najvišje mesto osvojila ekipa Prekmurja pred Ptujem, tretji je bil Maribor in šele četrta Ljubljana, komaj eno točko pred Koprom, ki je peti. Rezultati so sicer zelo tesno skupaj, kar dokazuje veliko izenačenost vseh teh ekip.

Med posamezniki je zmagal Slavko Jerenko – Ptuj, drugi

je Hodošek Geza, oba s 45 zadetimi golobi, tretji je Franko Vinkoleto s 44 zadetki, sledijo še trije tekmovalci s 44 zadetki in štirje s 43 zadetki. Razlika od prvega do desetega je vsega dva zadetka. Sledi 6 tekmovalcev z 42 zadetki, pet z 41 zadetki in trije s 40 zadetki. Torej je kar 24 tekmovalcev streljalo nad 80 %, kar lahko smatramo za kvaliteten napredek.

Zanimivo je tudi, da ni v letošnji ekipi LZS niti enega člana lanske ekipe. V novi ekipi LZS, ki nas bo na troboju »Tržaška-Koroška-Slovenija« v M. Soboti 10. septembra letos zastopala, so: Jerenko, Hodošek, Vinkoleto, Benko, Rakuša Rudi. V tekmovanju na tarčo srnjaka še vedno drži prvenstvo ekipa Ljubljane, sledita ji ekipi Idrije in Postojne, na četrtem mestu pa je že ekipa Prekmurja, na petem ekipa LZ Radgona. V kombinaciji je zmagala ekipa Ljubljane pred Prekmurjem, Mariborom, Ptujem in Postojno, pri posameznikih pa Kruljc – Maribor, Vrbinc – Ljubljana, Piciga – Koper ter Dimic in Černic – Ljubljana.

Tekmovanje sta v zadovoljstvo vseh vodila sodnika Ivan Šekoranja in Milan Vrhovc, v pomoč so jima bili pripravniki, ki so na tem tekmovanju opravili tudi sodniški izpit v lovskem strelstvu.

Uspehi:

Golobi – posamezniki:

1. Jerenko Slavko, LZ Ptuj, 45
2. Hodošek Geza, LZ Prekmurje, 45
3. Vinkoleto Franko, LZ Koper, 44
4. Benko Štefan, LZ Prekmurje, 44
5. Rakuša Rudi, LZ Ptuj, 44
6. Kruljc Mirko, LZ Maribor, 44
7. Piciga Rajko, LZ Koper, 43
8. Križanič Tone, LZ Maribor, 43
9. Radišič Branko, LZ Prekmurje, 43
10. Gergar Aleksander, LZ Prekmurje, 43

Prvih 10 v kombinaciji po vrstnem redu: Mirko Kruljc, LZ Maribor, Jože Vrbinc, LZ Ljubljana, Rajko Piciga, LZ Koper, Peter Dimic, LZ Ljubljana, Sergej Černic, LZ Ljubljana, ing. Aleksander Gergar, LZ Prekmurje, Bogdan Jež, LZ Ljubljana, Bruno Vrh, LZ Postojna, Jože Zadnikar, LZ Ljubljana, Geza Hodošek, LZ Prekmurje.

Na desni pa Janez Saksida, predsednik komisije za strelstvo LZS, Peter Pavlič, predsednik LZ Koper in Ivan Šekoranja, strelski sodnik

Obe foto C. Pogačar

Predstavniki treh najbolje uvrščenih strelskih ekip na umetne golobe: 1. Prekmurje, 2. Ptuj 3. Maribor

Golobi – ekipe:

1. LZ Prekmurje, 175
2. LZ Ptuj I, 168
3. LZ Maribor, 166
4. LZ Ljubljana, 164
5. LZ Koper I, 163
6. LZ Ptuj II, 158
7. Il. Bistrica, 152
8. LZ Koper II, 149
9. LZ Celje, 143
10. LZ Postojna, 142

Srnjak – posamezniki:

1. Černic Sergej, LZ Ljubljana, 90
2. Poljanec Vlado, LZ Idrija, 88
3. Vrbinc Jože, LZ Ljubljana, 85
4. Dimic Peter, LZ Ljubljana, 84
5. Kruljc Mirko, LZ Maribor, 83
6. Piciga Rajko, LZ Koper, 82
7. Pukelj Martin, LZ Celje, 82
8. Vrh Bruno, LZ Postojna, 80
9. Žiberna Evgen, LZ Postojna, 80
10. Jež Bogdan, LZ Ljubljana, 80

Srnjak – ekipe:

1. LZ Ljubljana, 330
2. LZ Idrija, 291
3. LZ Postojna, 288
4. LZ Prekmurje, 276
5. LZ Radgona, 258
6. LZ Novo mesto, 258
7. LZ Posavje, 254
8. LZ Celje, 250
9. Ilirska Bistrica, 249
10. LZ Maribor, 243

Kombinacija – posamezniki:

1. Kruljc Mirko, LZ Maribor, 171
2. Vrbinc Jože, LZ Ljubljana, 171
3. Piciga Rajko, LZ Koper, 168
4. Dimic Peter, LZ Ljubljana, 168
5. Černic Sergej, LZ Ljubljana, 166
6. Gergar Aleksander, LZ Prekmurje, 164
7. Jež Bogdan, LZ Ljubljana, 164
8. Vrh Bruno, LZ Postojna, 164
9. Zadnikar Jože, LZ Ljubljana, 160
10. Hodošek Geza, LZ Prekmurje, 158

Kombinacija – ekipe:

1. LZ Ljubljana, 658
2. LZ Prekmurje, 626
3. LZ Maribor, 575
4. LZ Ptuj I, 574
5. LZ Postojna, 572
6. Il. Bistrica, 553
7. LZ Ptuj II, 543
8. LZ Celje, 536
9. LZ Posavje, 536
10. LZ Koper, 530

Janez Saksida

LD Dovje razvila prapor

V nedeljo, 9. 7. 1972, je LD Dovje za svoj srebrni jubilej dobila prapor. Razvil ga je najstarejši, 82-letni lovec Maks Rabič. Začetek slovesnosti je naznanil lovski rog, nato je starešina LD Avgust Vister pozdravil navzoče domačine in goste. Sredi vasi na Dovjem se je zbralo skoraj tisoč ljudi iz Mojstrane in Dovjega, gostje so prišli tudi z Jesenic, Kranjske gore, Žirovnice in še iz drugih krajev Gorenjske.

Avgust Vister je nato orisal dosedanje delo lovcev v njihovem lovišču, ki sega od Save do Vrha Karavank in od potoka Dobrčnika na Hrušici do potoka Belce. Predvsem je poudaril, da bodo lovci še naprej skrbeli za divjad, da bo njen sestav ustrezal lovišču, ki ga upravljajo. V kulturnem programu je z več pesmimi nastopil domači sekstet, ki ga vodi

Ivan Govedič. Na prireditvenem prostoru so pod vodstvom Petra Peternele zaplesali tudi člani folklorne skupine KUD Jaka Rabič z Dovjega in Mojstrane. Še pred pričetkom pa do konca slovesnosti je igrala godba na pihala s Hrušice, ki jo vodi Štefan Prežel.

Na slovesnosti so počastili tudi spomin umrlih lovcev in s prireditvenega prostora nesli na pokopališče na Dovjem spominski venec.

Štirim najzaslužnejšim starejšim lovcom – Avgustu Vistru, Andreju Smoletu, Tonetu Kovaču in Matevžu Rabiču – so podelili odlikovanja, znak za lovske zasluge. Na tej slovesnosti se je LD Dovje tudi obvezala, da bo odslej skrbela za partizanske grobove in spominska obeležja NOB na njihovem področju.

Slovesnost je bila zaključena s pobratenjem praporov LD Kranjska gora, LD Stol-Žirovnica in LD Dovje. Nakar so lovci odšli v hotel »Triglav« v Mojstrani, kjer so na tovariškem srečanju obujali lovske spomine.

Branko Blenkuš

S seje sveta ZLD Ljubljana, 1. 7. 1972

Stalež nekaterih vrst divjadi stalno upada, zato so bili sprejeti za vse lovce tega

območja (49 LD) naslednji obvezni sklepi:

a) divji prašiči so popolnoma zaščiteni od 1. 2. do 31. 7.;

b) odstrel divjih prašičev (od 1. 8. do 31. 1.) se izvaja skladno z odstrelnim planom;

c) divje prašiče je dovoljeno streljati samo s kroglo iz risane cevi;

č) če član LD prekrši te sklepe, je LD dolžna proti njemu uvesti disciplinski postopek, če se pa LD ne drži teh sklepov, uvede ZLD proti njej disciplinski postopek;

d) zajec je zaščiten skladno s sklepom občnega zbora LZS enako kakor v preteklem letu (lovna doba skrajšana za en mesec, manjši odstrel, zimsko krmljenje).

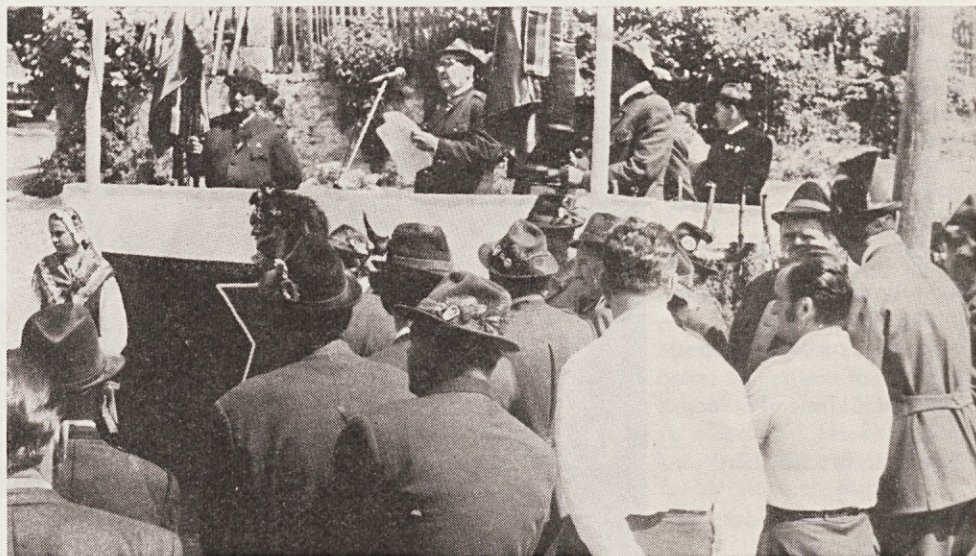
Naročil na Zlatorogovo knjižnico je malo. V ZLD Ljubljana se je na knjige naročilo komaj 20% članov. Lovska literatura je slehernemu lovcu potrebna, zato naj upravni odbori LD med članstvom povečajo propagando. Čim več bo naročnikov, tem cenejše bodo knjige!

Lovske družine naj pripravljajo za lovski izpit le kandidate, ki so uspešno opravili praktična dela v lovišču. Kandidat za teoretični izpit naj ima vsaj eno leto pripravniskega staža. Snov za lovski izpit je v »Slovenskem lovskem priročniku«.

-elf-

Med slavnostnim govorom starešine LD Dovje Avgusta Vistra

Foto B. Blenkuš

Jubilanti

Mirko Zalokar, starešina naše LD neprekinjeno 18 let, praznuje 17. t. m. svojo petdesetletnico. V znak priznanja za njegovo delo mu je LD sklenila podeliti ob njegovem jubileju diplomo. Vrsto let sodeluje tudi kot delegat na občnih zbiorih področne LZ. S svojo discipliniranostjo in delom si je pridobil veliko zaupanje med lovci, Lovska zveza Slovenije pa ga je odlikovala z znakom za zasluge.

Ob njegovi polstoletnici mu želimo še mnogo uspešnih let za rast in napredek lovstva ter da bi še mnogokrat v lovski družbi zadonela njegova pesem.

LD Studenec – I. B.

Ivan Črnko, član naše LD, lovec 25 let, je avgusta letos praznoval svojo 60-letnico. Že pred 10 leti je dobil priznanje za svoje marljivo delo v lovišču in odboru LD. Čez teden težko gara, ob nedeljah pa s puško na rami v lovišču pozabi na skrbi, ki ga tarejo kot kmeta. Vsak lovec je v njegovem domu dobrodošel. V streljanju na umetne golobe je bil letos najboljši v LD. Za jubilej naše iskrene čestitke in še mnogo let dober pogled!

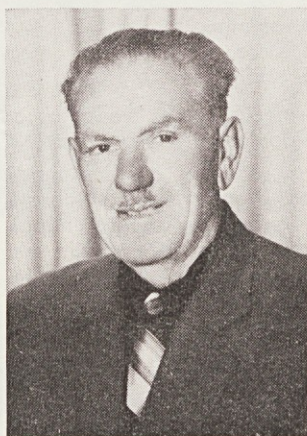
LD Malečnik

Valentin Jugovič – 70

Svoja mlada leta je preživljal na lepem Sorškem polju in že kot fantiček gonil divjad kranskim lovcom. Služboval je v raznih krajih Slovenije: imel je opravka z zakonitimi predpisi in nezakonitimi prekrški, pozneje je prešteval denar – a ne svojega. Lovil je po kobanških in pohorskih loviščih do l. 1941, ko je bil izseljen v Srbijo. Po vojni je pomagal organizirati LD Radlje in bil tudi njen prvi starešina, do l. 1950, ko je pre-

Valentin Jugovič

Marko Korošec

stopil v LD Ptuj. Tu je bil več let član UO in blagajnik 10 let. Povsod je pomagal in deli zasluge za lovski dom ter drugo. Tudi v ptujski lovski zvezi je bil dolgoletni odbornik in kinološki referent ter je še danes član komisije za lovske izpite. Za svoje zasluge je prejel več odlikovanj oz. priznanj Lovske zveze Slovenije, Kinološke zveze Slovenije, ZLD Ptuj in LD Ptuj. Vsi ga cenimo. Zato na mnoga leta in veselo v korak na lovske pohode!

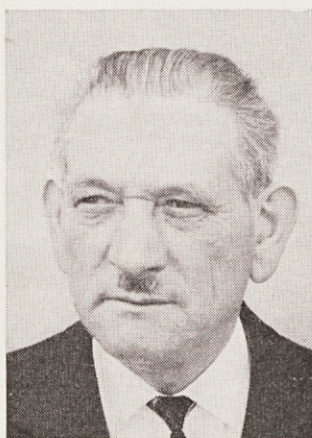
LD Ptuj – Dr. F. B.

Marko Korošec jih je aprila letos dočakal 70. V mladih letih je v Zabovcih poslušal nenehno pesem očetovega mlina in krike povodnih ptic. Oboje je vendar tako lepo, da je tudi on postal mlinar

in leta 1918 tudi lovec. Pozneje je imel celo svoje lovišče in pri njem smo pojedli marsikatero pogačo in krajček v kmečki peči zapečenega rženca. V svoji lovski torbi ne nosi kačje sline, ker kot gospodar LD dovoljuje piti šele po lovu. Član in gospodar LD Ptuj je od l. 1951. Da bi še dolgo s svojimi štirinožnimi prijatelji – in z nami – zahajal v naše lepo lovišče!

LD Ptuj – Dr. F. B.

Jakob Ulčnik iz Golobinjeka ob Sotli, dolgoletni član LD Podčetrtek in naš večletni gospodar, je 15. 6. 1972

Jakob Ulčnik

praznoval svojo 70-letnico. K jubileju mu iskreno čestitamo in želimo, da bi še mnogo let preživel v lepih obsojateljskih loviščih, ob svoji »lovsko navdušeni« boljši polovici Minki, nas člane

Jože Zorko

pa zabaval s svojim izrednim humorjem. Še obilo lovskih užžitkov in dober pogled Ti želijo

lovci iz Podčetrтка

Jože Zorko, dolgoletni član LD Orehovica in član uprav. odbora Lovske zveze Novo mesto, je julija letos praznoval svojo 70-letnico. Jubilaru čestitamo in kot dobremu lovskega tovarišu želimo še mnogo let srečno življenje v krogu domačih, na lovske stezih pa obilo razvedrila.

Lovci LD Orehovica – P. J.

Umrli

Ivanu Pečolarju, članu LD Gradišče pri Slovenj Gradcu, je nesreča 16. 4. 1972 pretrgala nit 40-letnega življenja. Skozi vso svojo lovsko dobo dvanajstih let je bil dober in zvest lovski tovariš ter ljubitelj in gojitelj divjadi. Kako je bil priljubljen, je dokazalo številno spremstvo na njegovi poslednji poti.

Zgodaj, mnogo prezgodaj si nas, dragi Anzi, zapustil. Kot poštenega lovca in dobrega tovariša pa Te bomo ohranili v trajnem spominu.

LD Gradišče

Anton Karneža z Janškega vrha, rojen 1908, je 2. 7. 1972 umrl po dolgi bolezni. Član naše LD je bil od njene ustanovitve, velik ljubitelj narave, pravičen lovec in družaben tovariš. Pokopali smo ga z lovskimi častmi na Ptujski gori. Naj mu bo trajen in časten spomin!

LD Dravinja, Majšperk

Alojz Jerič iz Gabrovice pri Komnu nas je novembra lani zapustil v 59. letu starosti. Že v svoji rani mladosti se je posvetil lovu in mnogo časa je zlasti kot lovski čuvaj porabil za urejanje lovišča. Za njegovo požrtvo-

valno delo v lovski družini in tovarštvo se mu iskreno zahvaljujemo. Trajen spomin nanj naj ostane med nami, njemu pa naj bo lahka kraška zemlja!

LD Dolce – Komen

Avgust Hribar

Eno leto je minilo, odkar je zapustil lovske vrste. Namesto, da bi mu čestitali za njegovo 70-letnico, smo se s spoštovanjem sklonili ob njegovem odprtem grobu. Bil je dolgoletni član in odbornik LD Šentvid pri Ljubljani in kasneje LD Vič. Bil je izredno navezan na naravo in je velik del svojega življenja posvetil skrbi za divjad. Poleg tega je vzgojil in izšolal vrsto lovske psov, s katerimi je na lovsko-kinoloških prireditvah dosegal lepe uspehe. Bil je družaben in vedno pripravljen pomagati, zlasti mlajšim lovcem je z živo besedo

Avgust Hribar

Franc Krašovec

posredoval svoje dolgoletne izkušnje in jim vcepljal pravičen odnos do divjadi. Vrsto let je opravljal čuvajsko službo v loviščih LD Šentvid in Vič ter nekaj časa v lovišču »Ljubljansko polje-Rožnik«. Dalj časa je sodeloval v Klubu ljubiteljev jazbečarjev in terierjev in vse do zadnjega je bil član Društva ljubiteljev ptičarjev. Za svoje požrtvovalno delo je bil odlikovan s srebrnim znakom za kinološke zasluge in z znakom za lovske zasluge. Ostal bo vedno v lepem in trajnem spominu.

LD Vič – H.

Franc Krašovec, lovski čuvaj goj. lovišča LZS Ljubljanski vrh in častni član LD Vrhnika, se je letos 18. 5. v 71. letu starosti za vedno poslovil. Lovsko se je najprej udeleževal kot brakir pri Lovskem klubu Vrhnika in leta 1926 postal član Slov. lovskega društva. Po osvoboditvi je med ustanovitelji LD Vrhnika in več let njen tajnik, kasneje pa tudi član upravnega odbora LZ Ljubljana. Po upokojitvi je kot lovski čuvaj 14 let vzorno varoval in pozimi krmil divjad v lovišču Ljubljanski vrh. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge in z redom II. stopnje.

Pokopali smo ga z lovskimi častmi na vrhniškem pokopališču, na obronku gozdov, ki jih je pokojni tako ljubil. Tovarišu Krašovcu trajen in časten spomin!

Uprava goj. lovišča
Ljubljanski vrh in
LD Vrhnika

Štefan Pucko, najstarejši član naše LD, nas je lansko jesen za vedno zapustil v 74. letu starosti. Bil je soustanovitelj bivše LD Lipovci in lovec nad 50 let. Nepozaben nam ostane njegov humor na »zadnjih pogonih«. Izguba plemenitega tovariša nas je pretresla tembolj, ker je svoje življenje končal pod kolesi avtomobila. Dragi Števek, ohranili te bomo v najlepšem spominu.

LD Murska Sobota – R.

Lovska kinologija

Pomladanska zrejna preizkušnja v Ptuj

Dne 16. 4. 1972 je ZLD Ptuj priredila pomladansko zrejno preizkušnjo v lovišču LD Ptuj. Vzorno jo je vodil Stanko Bračič. Sodila sva podpisani in sodniški pripravnik Peter Pečnik, po novem pravilniku, ki obsega naslednje predmete:

1. delo po sledu zdrave dlakaste divjadi (zajec),
2. nos,
3. iskanje,
4. stoja,
5. vodljivost,

– način gonje (sledoglasna, vidoglasna, kresanje itd.),

– ugotovitev strelaplachosti ali drugih živčnih slabosti,

– ugotovitev zrejnih napak (zobovja, mod, očesnih vek, pomanjkljivosti konstitucije, odlakanosti).

Za vsak predmet od 1 do 5 pes dobi eno naslednjih ocen:

- izredno 4 i,
- prav dobro 4,
- dobro 3,
- zadovoljivo 2,
- pomanjkljivo 1,
- nezadostno 0.

Na dan preizkušnje je bilo hladno, deževno vreme. Stalež zajcev je bil zadovoljiv, pernate divjadi, pa je bilo izredno malo.

Uspehi:

As Dinverški YU (Dik), nem. kdl. ptičar, RMPki 3986, tel. oc. prav dobro, del. oc. 4, 4, 4, 4, 4, tiho, I., vodnik Mirko Korošec, Ptuj. Nakažal je divjad, da se je pritisnil k tlom in ne s stoja, kar ni napaka. Pokazal je odlične zasnove in zdrav temperament.

Cika Janška YU, nem. osdl. ptičar, RMPri 372, tel. oc. dobro, del. oc. 4, 4, 4, 4, 4, vidogl., I., vodnik Ivan Kopušar, Apače. Pokazala je odlične zasnove.

Dika, nem. kdl. ptičar, RMPki 3677, tel. oc. prav dobro, del. oc. 4, 4, 3, 4, 4, I., vodnik Alojz Bračko, Slovenska vas, Šentrupert. Ima odlične zasnove, le iskanje ni dovolj sistematično.

Bor, nem. kdl. ptičar, RMPki 4081, tel. oc. dobro, del. oc. 4, 4, 3, 4, 3, tiho, I., vodnik Janez Juvančič, Ljubljana. Ima vse zasnove za uspešno lovsko delo.

Bič, nem. kdl. ptičar, RMPki 3871, tel. oc. dobro, del. oc. 3, 4, 4, 3, 3, tiho, II., vodnik Franc Zupančič, Sp. Hajdina. Na izdelovanju zajčjega sledu ni dovolj vztrajen.

Beno, nem. kdl. ptičar, RMPki 3963, tel. oc. prav dobro, del. oc. 4, 4, 3, 2, 3, tiho, II., vodnik Franc Turnšek, Žamenci – Moškanjci. Pes je premalo voden.

Beno, nem. kdl. ptičar, RMPki 4034, tel. oc. dobro, del. oc. 3, 3, 2, 4, 3, tiho, II., vodnik Franc Kramberger, Dolič – Desternik. Pes

Levo mojster, desno pomočnik

Foto ing. Beltram

Poenterka Diana, štiri različne stoji na divjad

Foto P. Dimic

je premalo vóden.

Bena, nem. kdl. ptičar, RMPki 3965, tel. oc. dobro, del. oc. 2, 3, 3, 2, 3, tiho, III., vodnik Franc Čagran, Žamenci – Moškanjci. Ima dobre zasnove, a je premalo vodena.

Vsem vodnikom in prireditelju je treba dati posebno priznanje za njihovo požrtvovalnost, da so v dežju vztrajali do konca. ZLD Ptuj je letos prva izvedla pomladansko zrejno preizkušnjo dosledno po novem pravilniku o zrejnih preizkušnjah in vsakemu preizkušenemu psu izdala ocenjevalno tabelo (sprichevalo) o delu na pomladanski zrejni preizkušnji.

Administrativno delo, ki je po novem pravilniku dokaj obširno, zahtevno in odgo-

vorno, je vzorno opravil Mirko Obran. Vodnikom in predstavnikom prireditelja ZLD Ptuj za požrtvovalno delo iskrena lovska zahvala!

Vladimir Pfeifer,
kinol. sodnik

Prijavljene in zaščitene psarne

»IPAVČEVSKA« za službene pse, lastnik Stanko Drevenšek, Maribor, Ipavčeva 7, »LESKOVSKA« za jamarje, lastnik Jože Antolič, Ptuj, Miklošičeva 10.

Prijavljene paritve

Vsi navedeni plemenjaki in plemenjakinje so uspešno prestali preizkušnjo.

Resasti jazbečarji:

Lump Reseniški, JRJri 1235 – Cisy v. Brunnenbühl (Ciba), JRJri 320, leglo 18. 8. Rejec Jože Ban, Lokev 74, 66215 Divača.

Knut v. Nassauerland, JRJri 340 – Barica, JRJri 1215, leglo 1. 9. Rejec Jože Drgan, Marno 23, 61431 Dol pri Hrastniku.

Koker španjeli:

Bor, JRŠK 1349 – Ela, JRKŠ 634, leglo 20. 7. Rejec Nada Zorko, Obrežna 37, 62000 Maribor.

Nemški kdl. ptičarji:

Arno, JRPki 5233 – Dika Ljutomerska, JRPki 6935, leglo 17. 7. Rejec Franc Rajner, 69240 Ljutomer.

Epagneul bretoni:

Ari della Vallate, JRPEB 615 – Fraila Tičanska, JRPEB 393, leglo 31. 7. Rejec Bruno Sluga, Gumažičeva 20, 66310 Izola.

Lovski terierji:

Egan v. Spadenberg, JRLT 5643 – Ada Dobrenjska, JRLT 5609, leglo 18. 9. Rejec Anton Mohorič, Kresnice 20, 62212 Šentilj.

Egan v. Spadenberg, JRLT 5643 – Drina Bolfenška, JRLT 3543, leglo 22. 9. Rejec Feliks Bruser, Lackova 67, 62341 Limbuš.

Agič, JRLT 5618 – Astra, JRLT 5588, leglo 4. 8. Rejec Jožef Faganel, Vipava 303, 65271 Vipava.

Don Pobreški, JRLT 3544 – Dina, JRLT 5662, leglo 12. 7.

Rejec Franc Zidarič, Pavlovci 32, 62270 Ormož.

Brak-jazbečariji:

Brin, JRBj 1473 – Cita, JRBj 3073, leglo 17. 9. Rejec Franc Repar, Ob gozdu 20, 68290 Sevnica.

Cero, JRBj 3199 – Foner, JRBj 3160, leglo 10. 9. Rejec Anton Žužek, Jakičeva 1, 61315 Velike Lašče.

Čapko Ortneški, JRBj 3271 – Bistra, JRBj 3212, leglo 5. 9. Rejec Alojz Poje, Medvednjak, 61319 Draga.

Čapko Ortneški, JRBj 3271 – Bela, JRBj 3276, leglo 13. 8. Rejec Justin Žibert, Grajska pot 20, 61310 Ribnica.

Coko Blegoški, JRBj 2068 – Bina, JRBj 3055, leglo 28. 8. Rejec Anton Braniselj, Dol. Jezero 5, 61380 Cerknica.

Kdl. istrski goniči:

Goran, JRGki 7195 – Kaja, JRGki 7367, leglo 27. 8. Rejec Ivan Poje, Lapinje 2, 61334 Mozelj.

Heri Javorniški, JRGki 7202 – Nari Travnogorska, JRGki 7221, leglo 6. 9. Rejec Lado Filipič, Sp. Idrja 98, 65281 Sp. Idrja.

Heri Javorniški, JRGki 7202 – Belka, JRGki 7116, leglo 10. 9. Rejec Vinko Medved, Sred. Kanomlja 12, 65281 Sp. Idrja.

Dali, JRGki 7042 – Mira, JRGki 7214, leglo 25. 8. Rejec Jože Rosič, Kneža 43, 65241 Klavže.

Posavski goniči:

Eko Negojniški, JRGp 10020 – Zlata Golovška, JRGp 10023, leglo 16. 8. Rejec Stanko Žagar, 63302 Griže (št. 22)

Azor, JRGp 10078 – Taja, JRGp 10061, leglo 7. 8. Rejec Edi Lapornik, Kuretno 20, 63270 Laško.

Kinološka zveza Slovenije

Novi kinološki sodniki

Za ocenjevanje zunanosti in dela službenih psov: Vladimir Gerbec, Ljubljana, Korytkova 32;

za ocenjevanje zunanosti službenih psov: Matija Mihelj, Ljubljana, Črtomirova ulica 24;

za ocenjevanje zunanosti XI. in XIV. grupe psov: Valter Šehel, Maribor, Prešernova cesta 26 a.

Šaljive

Ena beseda, dva pojma

»Slišal sem, da si ustrelil tri divje race.«

»Ni bilo čisto tako, divji je bil samo kmet...«

T. P.

Izpit

»Kaj vse še spada poleg puške k lovu?« vpraša predsednik komisije na lovskem izpitu.

»Mirno in ostro oko, zanesljiva roka in močan glas.«

»Zakaj pa močan glas?«

»Zato, da te kdo sliši, če si visoko na drevesu in kličeš na pomoč.«

T. P.

Kakšna divjad?

»Kje si bil v nedeljo?«

»Šli smo loviti kvagile.«

»Kakšna divjad pa je to?«

»Ne vem, nobene nismo ujeli.«

T. P.

Na sodišču

»Kako vas je žalil?«

»Rekel mi je, da sem naveden prašč.«

»Obtoženec pa navaja, da ste ga vi zmerjali z divjim merjascem.«

»Seveda, točno! Ampak, gospod sodnik, pomislite, kako velika razlika meni v plus!«

–Špula–

Podkupnina

Kandidat prinese dan pred izpitom izpraševalcu obilne koline. Ta jih ne sprejme in kandidata nažene, naj hitro zgine, sicer ga bo naznanil kot podkupovalca. Naslednji dan je nepripravljeni kandidat pri izpitu padel. Po končanih izpiti so najprej kandidati zapustili izpitno dvorano, nato še izpraševalci. Kandidat, ki je prejšnji dan prinesel koline, čaka izpraševalca pred vrati in zmigne z glavo: »Ste videli, tovariš, zdaj imava oba škodo, vi in jaz.«

A. M.

LOVSKA ZVEZA PREKMURJE — MURSKA SOBOTA

prireja v počastitev 50-letnice ustanovitve Prekmurjskega lovskega društva, ob velikem lovskem pikniku v soboto, 9. septembra 1972, na Petišovskem pašniku

VELIKO LOVSKO STRELJANJE NA UMETNE GOLOBE — LOVSKI STAV

Tekmovanje bo blizu veseličnega prostora na improviziranih streliščih. Začetek tekmovanja ob 9. uri. Zbiranje prijav bo zaključeno ob 14. uri. Dostop: Cesta Lendava-Petišovci, od kopališča »TERMA« 1 km levo. Strelja se na 20 umetnih golobov v dveh serijah po 10 golobov. Prva serija v oddaljenosti 11 m od metalnega stroja, druga pa v oddaljenosti 13 m. Strelec mora pri klicanju zavzeti lovski stav in sme dvigniti puško šele, ko se umetni golob prikaže na obzorju. Kolikor strelec dvigne puško prej, mu sodnik zadetka ne prizna.

Tekmovanje je ekipno in posamezno. Ekipa šteje 4 strelce.

Pravico sodelovanja imajo vsi domači in inozemski strelci.

Pristopnina po strelcu 30 dinarjev.

Kolikor strelec z doseženim rezultatom za posamezni plasma ne bi bil zadovoljen, se lahko ponovno prijavi. Vsak strelec prejme spominsko diplomo.

Nagrade v vrednosti 5000 din; za posameznike 3 zlate medalje in več praktičnih nagrad; za ekipe 3 plakete.

Ta razpis velja kot vabilo!

DOBER POGLED!

Predsednik LZ Prekmurje
Janez Drvarič

II. REPUBLIŠKA RAZSTAVA NARAVOSLOVNE FOTOGRAFIJE NF 72

Pripravljajo jo: Prirodoslovno društvo, Prirodoslovni muzej in Foto-kino zveza Slovenije.

Razstave se lahko udeleže vsi fotoamaterji SR Slovenije.

Dela naj prikazujejo naravo v najširšem pomenu besede.

Razstava ima dve sekciji:

A: črno-bele fotografije — sprejme se največ 10 slik,
B: barvni diapozitivi — sprejme se največ 10 diapozitivov.

Format za:

A: 30 × 40 cm z navadnimi izvedenkami,

B: 24 × 36 mm (leica) v okvirčkih 5 × 5 cm; okvirčki morajo biti s stekelci.

Dela naj bodo opremljena:

A: vsaka nekaširana slika mora imeti na zadnji strani ime in naslov avtorja, zaporedno številko (zlasti pri morebitnih fotoesejih) in naslov posnetka;

B: na vsakem okvirčku mora biti ime avtorja in naslov posnetka ter vidno označeno (levo spodaj) za pravilno projekcijo.

Slike na NF 71 se ne upoštevajo.

Nagrade, za vsako sekcijo posebej, so naslednje:

za kolekcije po 1 ZLATA,

za posamezna dela 1 ZLATA, 2 SREBRNI, 3 BRONASTE
Žirija lahko podeli tudi več pohval. Posebna nagrada je namenjena za najboljše delo na temo ogroženost človekovega okolja.

Dela pošljite na naslov: Prirodoslovno društvo Slovenije, Novi trg 4/IV, 61000 Ljubljana.

Rok do 15. oktobra 1972.

Prireditveni odbor

DLP

vabi svoje člane in druge lovce, lastnike in vodnike ptičarjev, naj si ogledajo uporabnostno tekmo psov ptičarjev vseh vrst, ki jo prireja prekmurska lovska zveza ob 50-letnici slovenskega lovstva v Prekmurju.

Tekma bo 15., 16. in 17. septembra t. l. v lovišču »Fazan«, Beltinci.

Še posebej DLP vabi mlade lovce, da si ogledajo delo šolanih ptičarjev na polju, v gozdu in v vodi.

Vabimo na

Veliko nagradno streljanje na umetne golobe

v počastitev 50-letnice ustanovitve
Prekmurskega lovskega društva

v soboto, 23. septembra 1972, ob 14. uri in
v nedeljo, 24. septembra 1972, ob 8. uri
na strelišču LZP v Murski Soboti.

Tekma A — mojstrski razred — Tekmovanje posameznikov. Na 100 umetnih golobov v 4 serijah po 25 golobov. Pravico sodelovanja ima vsak domači in inozemski strelec.

Pristopnina po strelcu 200 din.

Nagrade: 3 zlate medalje v vrednosti 5000 din.

Tekma B — Na umetne golobe ekipno in posamezno. Ekipo sestavljajo 4 strelci, člani iste LD. Kolikor LD ne more sestaviti kompletne ekipe, lahko pošlje na tekmo tudi manj strelcev, vendar le kot posameznike. V tej konkurenci ne morejo nastopiti strelci, prijavljeni v mojstrski razred (A tekma).

Strelja se na 30 umetnih golobov v dveh serijah po 15 golobov.

Po končani prvi seriji se strelci za posamičen plasma razvrstijo v razred I in razred II. 50 % strelcev ostane v razredu I, 50 % pa jih naprej tekmuje v razredu II.

Pristopnina po strelcu 60 din.

Vsak strelec prejme spominsko diplomo.

Nagrade.

Za ekipe: 3 pokali, 5 diplom.

Za posameznike:

Razred I — 3 zlate medalje, 5 diplom.

Razred II — 3 zlate medalje, 5 diplom.

Vrednost nagrad 5000 din.

Strelišče je odprto za trening 23. 9. od 8.–12. ure.

Cena golobov za trening:

25 golobov 20 din,

15 golobov 12 din.

Lovska zveza Prekmurje — Murska Sobotna

Foto Janez Pogačnik: Jesen prihaja